

Vejledning om vurdering af pålidelighed

Februar 2023

KONKURRENCE- OG FORBRUGERSTYRELSEN

Vejledning om vurdering af pålidelighed

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen

Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby
Tlf.: +45 41 71 50 00
E-mail: kfst@kfst.dk

Online ISBN 978-87-7029-797-4.

Vejledningen er udarbejdet af
Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen.

Februar 2023

Indhold

Kapitel 1	5
Indledning.....	5
1.1 Introduktion	5
1.2 Vejledningens afgrænsning og opbygning.....	6
1.3 Hjælp og vejledning.....	7
Kapitel 2	8
Retten til at dokumentere pålidelighed	8
2.1 Indledning.....	8
2.2 Retten til at dokumentere pålidelighed ved udelukkelse	8
2.3 I hvilke situationer finder reglerne om dokumentation af pålidelighed anvendelse?.....	10
2.3.1 Ved frivillig brug af udelukkelsesgrundene	11
2.4 Hvem har ret til at dokumentere pålidelighed?	11
Kapitel 3	12
Processen ved vurdering af pålidelighed.....	12
3.1 Indledning.....	12
3.2 Virksomhedens rolle og ansvar	12
3.2.1 Ret til at få vurderet pålidelighed	13
3.2.2 Fremlæggelse af dokumentation til ordregiver.....	13
3.2.3 Tilstrækkelig dokumentation	13
3.2.4 Formkrav og skabelon til dokumentation af pålidelighed	14
3.2.5 Frist for aflevering af dokumentation.....	14
3.2.6 Vurdering af virksomhedens pålidelighed	14
3.2.7 Virksomhedens klageadgang	15
3.3 Ordregivers rolle og ansvar	15
3.3.1 Pligt til at indhente og afvente en vejledende udtalelse	16
3.3.2 Konsekvens ved manglende efterlevelse.....	17
3.3.3 Processen ved vurdering af pålidelighed	17
3.3.4 Passende frist for at fremlægge dokumentation.....	18
3.3.5 Anmodning om vejledende udtalelse	18
3.3.6 Formkrav og skabelon til anmodning.....	19
3.3.7 Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledende udtalelse.....	19
3.3.8 Ordregiver foretager den endelige vurdering.....	19
3.3.9 Meddelelse om resultatet af pålidelighedsvurderingen.....	20
3.4 Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens arbejde med vejledende udtalelser	20
3.4.1 Pligt til at behandle anmodning om vejledende udtalelse.....	21
3.4.2 Den vejledende udtalelse er alene en vurdering af pålidelighed	21
3.4.3 Mulighed for at indhente supplerende oplysninger.....	21
3.4.4 Sagsbehandlingstid.....	21
3.4.5 Offentliggørelse og aktindsigt.....	22

Kapitel 4	23
Betingelser for vurdering af pålidelighed	23
4.1 Indledning.....	23
4.2 Overordnede principper for vurdering af pålidelighed.....	23
4.3 Betingelse 1: Erstatning	24
4.3.1 Dokumentation for, at virksomheden i fornødent omfang har ydet en erstatning	25
4.4 Betingelse 2: Aktivt samarbejde med undersøgelsesmyndigheden.....	25
4.4.1 Dokumentation for aktivt samarbejde med undersøgelsesmyndigheder	26
4.5 Betingelse 3: Passende konkrete tekniske, organisatoriske og personalemæssige foranstaltninger.....	26
4.5.1 Trinvis vurdering af virksomhedens foranstaltninger.....	27
4.6 Eksempler på foranstaltninger	28
Kapitel 5	35
Dokumentationskrav ved vurdering af pålidelighed	35
5.1 Indledning.....	35
5.2 Dokumentation for iværksatte foranstaltninger	35
5.2.1 Procesdokumentation	36
5.2.2 Initiativdokumentation.....	36
5.3 Eksempler på dokumentation af foranstaltninger.....	36
5.4 Dokumentation for at virksomheden ikke er omfattet af en udelukkelsesgrund .	41
5.5 Kan en pålidelighedsvurdering trækkes tilbage?.....	41

Kapitel 1

Indledning

1.1 Introduktion

Virksomheder¹ er som udgangspunkt udelukket fra at deltage i offentlige udbudsprocesser i op til fem år, hvis de fx er dømt for bestikkelse, hvidvask eller har begået visse andre alvorlige forsømmelser. Dog har virksomheder ret til at dokumentere deres pålidelighed² og undgå udelukkelse fra en udbudsproces, såfremt ordregiveren vurderer, at virksomhedens dokumentation for pålidelighed er tilstrækkelig.³

En pålidelighedsvurdering er en vurdering af, om en udelukket virksomhed har truffet tilstrækkelige foranstaltninger til at dokumentere sin pålidelighed og effektivt har forebygget yderligere forsømmelser og forekomster af den adfærd, der har ført til udelukkelsen.

Folketinget vedtog den 9. juni 2022 en ændring af udbudsloven⁴, som bl.a. indebærer, at offentlige ordregivere for udbud offentliggjort⁵ efter den 1. januar 2023 skal indhente en vejledende udtalelse fra Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, når ordregivere skal vurdere en virksomheds dokumentation for pålidelighed.⁶ Ændringen af udbudsloven indebærer derudover, at der i loven nu er en klar hjemmel til at bringe offentlige kontrakter til ophør, hvis en leverandør i en kontrakts eller rammeaftales løbetid bliver omfattet af en eller flere udelukkelsesgrunde og ikke kan dokumentere sin pålidelighed.⁷

Formålet med indførelsen af vejledende udtalelser om virksomheders dokumentation for pålidelighed er ifølge forarbejderne til lovændringen at understøtte en vis ensretning af ordregiveres pålidelighedsvurderinger og dermed øge retssikkerheden for virksomhederne. Desuden

---

¹ I denne vejledning benyttes termen "virksomhed" i stedet for "økonomisk aktør", og "virksomhed" svarer indholdsmæssigt i vejledningen til udbudslovens definition af "økonomisk aktør", jf. udbudslovens § 24, nr. 38. Se yderligere afsnit 1.2.

² I praksis benyttes udtrykket "self cleaning" om virksomheders mulighed for at dokumentere pålidelighed. Hverken i den engelske eller den danske version af udbudsdirektivet benyttes udtrykket, ligesom det heller ikke er tilfældet i udbudsloven. Derfor benyttes udtrykket ikke i denne vejledning.

³ Det følger af udbudsloven, jf. lov nr. 1564 af 15. december 2015 med senere ændringer.

⁴ Jf. lov nr. 884 af 21. juni 2022 om ændring af udbudsloven, lov om Klagenævnet for Udbud og lov om indhentning af tilbud i bygge- og anlægssektoren.

⁵ Ved udbud, hvor der ikke sker offentliggørelse (fx udbud med forhandling uden forudgående bekendtgørelse), anses udbuddet for at være iværksat på tidspunktet, hvor ordregiver foretager den første udadrettede kontakt, dvs. tager kontakt til virksomheden. Anvendes udbud med forhandling, hvor der tidligere har været offentliggjort en udbudsbekendtgørelse, som ikke medførte nogen ansøgninger eller tilbud, eller de modtagne ansøgninger eller tilbud er irrelevante i forhold til kontrakten, jf. udbudslovens § 80, stk. 1, anses udbuddet iværksat på tidspunktet for offentliggørelse af udbudsbekendtgørelsen, jf. lovbemærkningerne til udbudslovens § 196, stk. 2.

⁶ Jf. udbudslovens § 138, stk. 1, 2. pkt. Se nærmere i afsnit 2.3 og 2.3.1 om, i hvilke situationer reglerne om dokumentation af pålidelighed finder anvendelse.

⁷ Jf. udbudslovens § 185, stk. 1, nr. 3. Bestemmelsen trådte i kraft den 1. juli 2022. Det er kun ved kontrakter indgået på baggrund af udbud offentliggjort efter den 1. januar 2023, hvor der skal indhentes vejledende udtalelse om dokumentation for pålidelighed hos Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, i de tilfælde, hvor virksomheden omfattes eller ordregiver vurderer, at virksomheden er omfattet af en udelukkelsesgrund efter udbudslovens §§ 135-137, men ikke, hvor ordregiver vurderer, at kontrakten ophæves som følge af fx kontraktens misligholdelsesbestemmelser.

---

skal ordningen styrke ordregivers vurderingsgrundlag og give grundlag for en administrativ besparelse hos ordregiverne.⁸

Denne vejledning har til formål at hjælpe offentlige ordregivere og virksomheder, når virksomheder ønsker at dokumentere deres pålidelighed, og når ordregivere skal indhente en vejledende udtalelse hos Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen. Processen afspejler et vigtigt hensyn til, at tidsaspektet er af stor betydning for både ordregiver og tilbudsgivere ved gennemførelsen af det enkelte udbud.

Vejledningen er offentliggjort i februar 2023 og dermed før, der er oparbejdet praksis i Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen. Der er også kun begrænset praksis fra Klagenævnet for Udbud på området. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen forventer derfor at opdatere denne vejledning, når der foreligger yderligere praksis fra de vejledende udtalelser og eventuelt også fra Klagenævnet for Udbud. Seneste versionsnummer fremgår af omslaget.

1.2 Vejledningens afgrænsning og opbygning

Når der i denne vejledning står angivet "virksomhed", dækker det indholdsmæssigt over det udbudsretlige begreb "økonomisk aktør", som anvendes i både udbudsdirektivet⁹ og udbudsloven.¹⁰ "Økonomisk aktør" defineres som "enhver fysisk eller juridisk person, offentlig enhed eller sammenslutning af sådanne personer og enheder, herunder en midlertidig sammenslutning af virksomheder, som tilbyder udførelse af arbejde eller bygge- og anlægsarbejder eller levering af varer eller tjenesteydelser på markedet".¹¹

"Virksomheden" kan i relation til denne vejledning være enten ansøger eller tilbudsgiver under en igangværende udbudsproces eller leverandør på en igangværende kontrakt med en offentlig myndighed – enten alene eller sammen med andre virksomheder.

Det skal i forbindelse med vejledningens anvendelsesområde understreges, at ordregivers vurdering af, om en virksomhed er omfattet af en eller flere udelukkelsesgrunde, og om en virksomhed har dokumenteret sin pålidelighed, er to forskellige vurderinger, der skal baseres på forskellige former for dokumentation. I denne vejledning redegøres alene for reglerne og processen for vurdering af pålidelighed i udbudslovens § 138, stk. 1-5, jf. figur 1.1 nedenfor. Der redegøres således ikke nærmere for udelukkelsesgrundene i udbudslovens §§ 135-137, vurderingen af, hvorvidt en virksomhed er omfattet af en udelukkelsesgrund samt fastlæggelsen af udelukkelsesperioden efter § 138, stk. 6 og stk. 7.

For vejledning om udelukkelsesgrundene, udelukkelsesperioder mv. henvises til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledning *Udbudsloven – Vejledning om udbudsreglerne*.

Når det i vejledningen anføres, at ordregiver skal vurdere, om virksomheden er "omfattet af en eller flere udelukkelsesgrunde", er der tale om de udelukkelsesgrunde, der er gjort brug af i det konkrete udbud, dvs. de obligatoriske udelukkelsesgrunde samt de frivillige udelukkelsesgrunde, der er tilvalgt og angivet i udbudsbekendtgørelsen for det specifikke udbud.

---

⁸ Jf. lovbemærkningerne til udbudslovens § 138, stk. 1, 2. pkt.

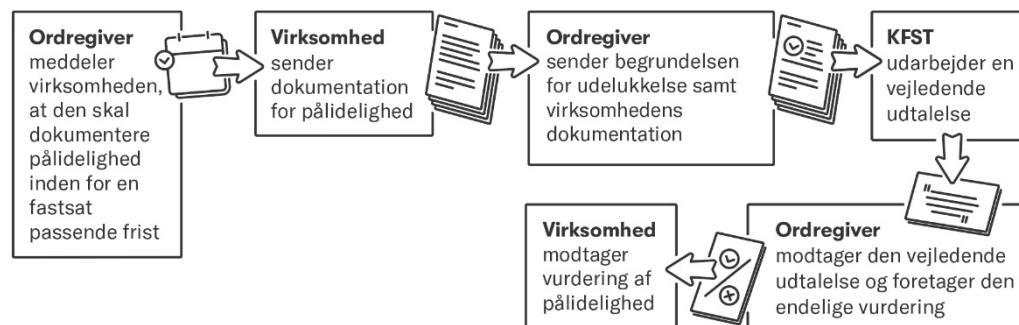
⁹ Europa-Parlamentets og Rådets Direktiv 2014/24/EU af 26. februar 2014 om offentlige udbud og om ophævelse af direktiv 2004/18/EF.

¹⁰ Jf. udbudslovens § 24, nr. 38.

¹¹ Jf. udbudslovens § 24, nr. 38.

Figur 1.1 Processen for indhentelse af en vejledende udtalelse om en virksomheds pålidelighed

Vejledningen er opdelt i følgende kapitler:

Kapitel 2 behandler retten til at dokumentere pålidelighed og uddyber dermed, for hvilke virksomheder og i hvilke situationer reglerne om dokumentation af pålidelighed gælder.

Kapitel 3 gennemgår virksomhedens og ordregivers rolle og ansvar i forbindelse med vurderingen af virksomheders pålidelighed samt Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens arbejde med vejledende udtalelser.

Kapitel 4 er rettet mod virksomheder og behandler, hvilke betingelser virksomheder skal indfri for at kunne vurderes som pålidelige.

Kapitel 5 er rettet mod virksomheder og omhandler, hvilken form for dokumentation virksomheden skal samle og indsende for at dokumentere pålidelighed.

De enkelte kapitler kan læses og benyttes hver for sig alt efter vejledningsbehov.

1.3 Hjælp og vejledning

Er der emner eller spørgsmål, som du ikke får svar på i vejledningen, kan der være yderligere hjælp at hente i *Spørgsmål & svar om dokumentation og vurdering af virksomheders pålidelighed* på Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens hjemmeside, Enhed for pålidelighedsvurdering (kfst.dk).

I Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen er Enhed for pålidelighedsvurdering ansvarlig for at foretage den vejledende udtalelse i forbindelse med pålidelighedsvurderinger. Enhed for pålidelighedsvurdering kan kontaktes på e-mail, herunder via sikker e-mail, på ep@kfst.dk.

Kapitel 2

Retten til at dokumentere pålidelighed

2.1 Indledning

Offentlige ordregivere må som udgangspunkt ikke indgå kontrakter med virksomheder, som er omfattet af en eller flere udelukkelsesgrunde i udbudsloven. Endvidere har ordregivere mulighed for at bringe en igangværende kontrakt til ophør, hvis en virksomhed bliver omfattet af en eller flere udelukkelsesgrunde i kontraktperioden.

En virksomhed har i medfør af udbudslovens § 138 ret til at dokumentere sin pålidelighed, før en ordregiver kan udelukke en virksomhed fra en udbudsproces eller bringe en igangværende kontrakt til ophør. Vurderer ordregiver, at virksomheden har fremlagt tilstrækkelig dokumentation for sin pålidelighed, kan ordregiver ikke udelukke virksomheden, på trods af at den er omfattet af en udelukkelsesgrund.

I dette kapitel beskrives formålet med pålidelighedsvurderinger, og det uddybes, hvem der har ret til at dokumentere deres pålidelighed, og i hvilke situationer reglerne finder anvendelse.

2.2 Retten til at dokumentere pålidelighed ved udelukkelse

Reglerne om udelukkelse af virksomheder udspringer af EU's udbudsdirektiv fra 2014.¹² Udbudsloven implementerer udbudsdirektivet i dansk ret.

Af udbudsdirektivet fremgår, at offentlige kontrakter ikke bør tildeles virksomheder, der eksempelvis har deltaget i en kriminel organisation, er kendt skyldige i korrupsion, terrorhandlinger, finansiering af terrorisme, hvidvaskning af penge eller anden svig til skade for unionens finansielle interesser.¹³

Det følger derudover af direktivet, at ordregivende myndigheder bør have mulighed for at udelukke virksomheder, som har vist sig upålidelige, eksempelvis som følge af overtrædelser af miljømæssige eller sociale forpligtelser eller andre former for alvorlige forsømmelser såsom overtrædelser af konkurrenceregler eller regler for intellektuel ejendomsret. Endvidere understreger direktivet, at alvorlige forsømmelser fra virksomheder, der kan så tvivl om virksomhedens integritet, også kan udelukke virksomheden fra at få tildelt en offentlig kontrakt.

Udelukkelsesgrundene i udbudsdirektivet er implementeret i udbudslovens §§ 135-137.¹⁴

---

¹² Europa-Parlamentets og Rådets Direktiv 2014/24/EU af 26. februar 2014 om offentlige udbud og om ophævelse af direktiv 2004/18/EF.

¹³ Jf. udbudsdirektivets præambelbetragtning nr. 100.

¹⁴ Læs nærmere om udelukkelsesgrundene i Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledning *Udbudsloven – Vejledning om udbudsreglerne*.

Udelukkelsesgrundene giver ordregivere pligt til at udelukke virksomheder i op til fem år, når virksomheder har optrådt kriminelt, tilsidesat gældende forpligtelser eller begået alvorlige forsømmelser.¹⁵ Udbudsdirektivet giver derudover virksomheder ret til at dokumentere, at de har gennemført tiltag, som viser, at virksomheden er pålidelighed, selv om den er omfattet af en relevant udelukkelsesgrund.¹⁶ Denne ret er implementeret i udbudslovens § 138.

Hensigten med virksomheders ret til at dokumentere pålidelighed ved at gennemføre relevante tiltag er dels at afhjælpe konsekvenserne af eventuelle strafbare handlinger eller forsømmelser, dels at forebygge yderligere forekomster af den ukorrekte adfærd.¹⁷

Virksomheder, der er udelukket fra offentlige udbud, kan således alene komme i betragtning til offentlige kontrakter i udelukkelsesperioden, når de har dokumenteret deres pålidelighed, dvs. betalt eventuel erstatning, samarbejdet med relevante myndigheder samt gennemført passende tekniske, personalemæssige og organisatoriske foranstaltninger.¹⁸

Reglerne for dokumentation af pålidelighed følger af udbudslovens § 138, stk. 1-5.

Boks 2.1 Udbudsloven

Dokumentation af pålidelighed

§ 138. En ordregiver kan ikke udelukke en ansøger eller en tilbudsgiver, der har fremlagt tilstrækkelig dokumentation for, at ansøgeren eller tilbudsgiveren er pålidelig, selv om den pågældende er omfattet af en eller flere af udelukkelsesgrundene i §§ 135-137. Til vurdering af en økonomisk aktørs dokumentation af pålidelighed skal ordregiveren indhente en vejledende udtalelse hos Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen

Stk. 2. Ordregiveren kan alene udelukke en ansøger eller en tilbudsgiver fra udbudsproceduren, hvis ordregiveren har meddelt ansøgeren eller tilbudsgiveren, at den pågældende er omfattet af en udelukkelsesgrund, og ansøgeren eller tilbudsgiveren ikke inden en af ordregiveren fastsat passende frist efter ansøgnings- eller tilbudsfristens udløb har forelagt tilstrækkelig dokumentation for ansøgerens eller tilbudsgiverens pålidelighed.

Stk. 3. En ansøgers eller en tilbudsgivers dokumentation af pålidelighed er tilstrækkelig, når ansøgeren eller tilbudsgiveren

- 1) i fornødent omfang har dokumenteret, at ansøgeren eller tilbudsgiveren har ydet erstatning, denne er blevet pålagt, eller har påtaget sig at yde erstatning for eventuelle tab som følge af sine handlinger omfattet af udelukkelsesgrundene, jf. §§ 135-137,
- 2) i fornødent omfang har gjort indgående rede for forholdene og omstændighederne gennem et aktivt samarbejde med undersøgelsesmyndighederne og
- 3) har truffet passende konkrete tekniske, organisatoriske og personalemæssige foranstaltninger for at forebygge yderligere overtrædelser af straffeloven eller øvrige forsømmelser omfattet af udelukkelsesgrundene.

¹⁵ De specifikke udelukkelsesperioder fremgår af udbudslovens § 138, stk. 6 og stk. 7.

¹⁶ Jf. udbudsdirektivets artikel 57, stk. 6.

¹⁷ Jf. udbudsdirektivets præambelbetragtning nr. 102.

¹⁸ Jf. udbudslovens § 138, stk. 3. Betingelserne er kumulative, dvs. at alle betingelser skal være opfyldt, men dog kun i det omfang, det er muligt at tillægge betydning i vurderingen. Det vil sige, at det i forhold til betingelse nr. 1 kun er i de situationer, hvor en virksomhed er blevet pålagt at yde erstatning eller har påtaget sig at yde erstatning, at virksomheden skal dokumentere betalingen. Se nærmere om betingelserne i afsnit 4.3-4.5.

Stk. 4. En ansøger eller en tilbudsgiver, som ved endelig dom er blevet udelukket fra deltagelse i udbudsprocedurer eller koncessionstildelingsprocedurer, er ikke berettiget til at gøre brug af den mulighed, der fastsættes i stk. 1-3, under den udelukkelsesperiode, der følger af dommen i de medlemsstater, hvor dommen har virkning.

Stk. 5. Vurderer ordregiveren, at ansøgerens eller tilbudsgiverens dokumentation af pålidelighed, jf. stk. 1, er utilstrækkelig, skal ordregiveren begrunde dette over for ansøgeren eller tilbudsgiveren.

2.3 I hvilke situationer finder reglerne om dokumentation af pålidelighed anvendelse?

Generelt har en virksomhed ret til at dokumentere sin pålidelighed efter udbudslovens § 138 ved udbud gennemført efter udbudslovens afsnit II vedrørende offentlige indkøb over EU-tærskelværdierne, forsyningsvirksomhedsdirektivet¹⁹ og koncessionsdirektivet²⁰.

Såvel under en udbudsproces som under en igangværende kontrakt kan ordregivere konstatere, at en virksomhed er omfattet af en eller flere udelukkelsesgrunde. I begge situationer har virksomheden ret til at dokumentere sin pålidelighed.

I udbudsprocessen kan ordregiver konstatere, at en virksomhed er omfattet af en eller flere udelukkelsesgrunde ved, at

- » Virksomheden selv har angivet det i ESPD'et.
- » Det fremgår af den dokumentation, ordregiver modtager for oplysningerne i ESPD'et (typisk serviceattest).
- » Ordregiveren på andet grundlag har vurderet, at virksomheden er omfattet af en eller flere udelukkelsesgrunde.

I de tilfælde, hvor ordregiveren på andet grundlag end ESPD'et eller den tilhørende dokumentation har vurderet, at en virksomhed er omfattet af en eller flere udelukkelsesgrunde, skal ordregiver kunne påvise og dokumentere det. Det følger fx af praksis fra Klagenævnet for Udbud, at bevisbyrden ved udbudslovens § 137, stk. 1, nr. 4, om væsentlig misligholdelse bl.a. kan løftes ved grundig beskrivelse og dokumentation for egne eller andres erfaringer.²¹

Vurdering af pålidelighed skal som udgangspunkt kun ske, hvis den virksomhed, som ordregiver har til hensigt at tildele kontrakten til, er omfattet af en eller flere udelukkelsesgrunde.²² Pålidelighedsvurderingen kan dog blive relevant på et tidligere tidspunkt i udbudsproceduren, hvis ordregiver har vurderet, at det er nødvendigt at indhente dokumentation for oplysningerne i ESPD'et, for at proceduren gennemføres korrekt.²³

¹⁹ Direktivet er implementeret i dansk ret ved bekendtgørelse nr. 1078 af 29. juni 2022 om fremgangsmåderne ved indgåelse af kontrakter inden for vand- og energiforsyning, transport samt posttjenester.

²⁰ Direktivet er implementeret i dansk ret ved bekendtgørelse nr. 1080 af 29. juni 2022 om tildeling af koncessionskontrakter.

²¹ Jf. Klagenævnet for Udbud kendelse af 27. oktober 2022, KN Rengøring mod Frederiksberg Kommune.

²² Jf. udbudslovens § 151, stk. 1, hvor der som udgangspunkt kun kan kræves dokumentation for oplysningerne i ESPD'et fra den tilbudsgiver, som ordregiver har til hensigt at tildele kontrakten til.

²³ Jf. udbudslovens § 151, stk. 2. Det vil navnlig kunne være relevant at kræve fremlæggelse af dokumentation i procedurer med forudgående prækvalifikation. Derved undgås, at ordregiveren er henvist til at prækvalificere virksomheder alene på grundlag af en egenerklæring i form af ESPD'et.

Konstaterer en ordregiver under en igangværende kontrakt, at den virksomhed, man har kontrakt med, enten på tidspunktet for tildeling af kontrakten eller undervejs i kontraktperioden bliver omfattet af en eller flere udelukkelsesgrunde, kan ordregiveren bringe kontrakten til ophør, hvis virksomheden ikke kan dokumentere sin pålidelighed.²⁴

Det kan endvidere ske, at en underleverandør i udbudsprocessen eller i kontraktperioden viser sig at være omfattet af en udelukkelsesgrund. Hvis ordregiveren i henhold til udbudsloven kræver, at en underleverandør bliver erstattet som følge af, at underleverandøren er omfattet af en udelukkelsesgrund, har underleverandøren mulighed for at dokumentere sin pålidelighed efter udbudslovens § 138. Hvis underleverandøren kan dokumentere sin pålidelighed, kan ordregiveren ikke kræve underleverandøren udskiftet.²⁵

2.3.1 Ved frivillig brug af udelukkelsesgrundene

Reglerne om dokumentation af pålidelighed og indhentelse af vejledende udtalelse hos Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen finder også anvendelse ved udbud, hvor ordregiver frivilligt har valgt at anvende en eller flere af udbudslovens udelukkelsesgrunde, til trods for at ordregiver ikke er forpligtet hertil.²⁶ Hvis der eksempelvis er tale om indkøb under tærskelværdierne eller et indkøb, der er omfattet af udbudslovens særlige undtagelser vedrørende tjenesteydelseskontrakter²⁷, følger retten til dokumentation af pålidelighed og hermed pligten til at indhente en vejledende udtalelse også med.

2.4 Hvem har ret til at dokumentere pålidelighed?

Alle virksomheder, der deltager i et udbud omfattet af reglerne om anvendelse af udelukkelsesgrundene, har ret til at blive pålidelighedsvurderet, hvis de er omfattet af en eller flere udelukkelsesgrunde. Det gælder således alle de virksomheder, der under udbudsprocessen skal aflevere et ESPD og efterfølgende er blevet bedt om at aflevere dokumentation for oplysningerne.

Det kan således, ud over den tilbudsgivende virksomhed selv, være virksomheder, der fungerer som støttende enheder. Det vil sige den situation, hvor en virksomhed baserer sig økonomisk, teknisk og/eller fagligt på en anden virksomhed for at kunne deltage i udbuddet.

Det kan også være den situation, hvor flere virksomheder går sammen i en sammenslutning, fx et konsortium, og sammen afgiver tilbud på en opgave.

Retten omfatter også underleverandører, hvor det vil blive relevant i den situation, hvor ordregiver udtrykkeligt har anmodet om et ESPD fra underleverandører i udbudsmaterialet eller evt. ved senere inddragelse eller udskiftning af underleverandører i kontraktperioden.

---

²⁴ Jf. udbudslovens § 185, stk. 1, nr. 3. Det fremgår af bestemmelsen, at ordregiveren *kan* bringe kontrakten til ophør, og de er derfor ikke forpligtet til at gøre det. Såfremt ordregiver har angivet i kontraktbetingelserne, at kontrakten vil blive bragt til ophør, hvis leverandøren bliver omfattet af en udelukkelsesgrund under kontraktens løbetid, vil ordregiver som udgangspunkt være forpligtet til at følge dette, hvis leverandøren ikke kan dokumentere sin pålidelighed.

²⁵ Jf. udbudslovens § 177, stk. 5, om udskiftning af underleverandører, der er omfattet af en eller flere udelukkelsesgrunde.

²⁶ Reglerne om anvendelse af udelukkelsesgrundene samt de dertilhørende muligheder for vurdering af pålidelighed finder anvendelse ved udbud efter udbudslovens afsnit II, forsyningsvirksomhedsdirektivet eller koncessionsdirektivet.

²⁷ Jf. fx udbudslovens § 21.

Kapitel 3

Processen ved vurdering af pålidelighed

3.1 Indledning

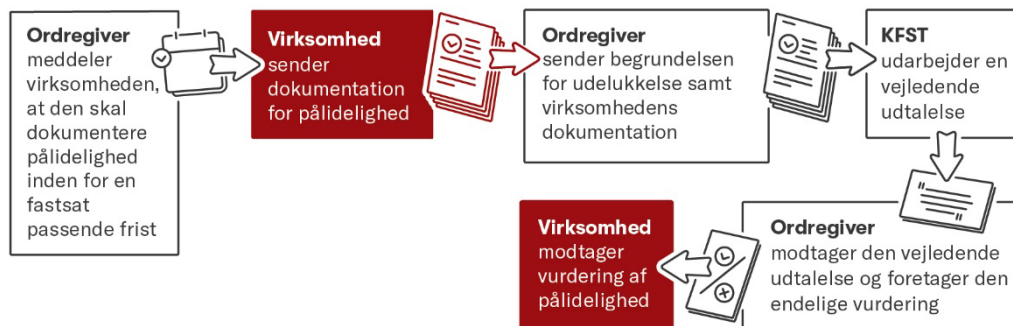
Den 1. januar 2023 blev det som nævnt et krav, at offentlige ordregivere i udbud, der er omfattet af udbudslovens afsnit II vedrørende offentlige indkøb over EU-tærskelværdierne, forsyningsvirksomhedsdirektivet og koncessionsdirektivet, skal indhente en vejledende udtalelse fra Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, når de konstaterer, at en virksomhed er omfattet af en eller flere udelukkelsesgrunde. Dette nye procestrin aktiveres, når en ordregiver har konstateret, at en virksomhed er omfattet af en eller flere udelukkelsesgrunde, har meddelt dette til virksomheden og modtaget dokumentation for virksomhedens pålidelighed.

I dette kapitel redegøres for, hvilken rolle og hvilket ansvar henholdsvis virksomhed og ordregiver har, når en virksomhed skal dokumentere sin pålidelighed. Derudover beskrives Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens arbejde med at udarbejde vejledende udtalelser.

3.2 Virksomhedens rolle og ansvar

I følgende afsnit redegøres for virksomhedens rolle og ansvar, når denne ønsker at dokumentere sin pålidelighed. Afsnittet indledes med en opsummering af processen og de væsentligste fokuspunkter.

Figur 3.1 Processen for indhentelse af en vejledende udtalelse om en virksomheds pålidelighed

Fokuspunkter

- » Virksomheden har ret til at dokumentere sin pålidelighed, hvis denne er omfattet af en eller flere udelukkelsesgrunde.
- » Virksomheden er ansvarlig for at samle et fyldestgørende materiale, der dokumenterer dennes pålidelighed vedrørende de forhold, der har begrundet udelukkelse.
- » Virksomheden skal sende dokumentationen for pålidelighed til ordregiver inden for en passende frist fastsat af ordregiver.

3.2.1 Ret til at få vurderet pålidelighed

En virksomhed kan undervejs i en udbudsproces eller under en igangværende kontrakt stå i en situation, hvor en ordregiver vurderer, at virksomheden er omfattet af en eller flere udelukkelsesgrunde. Når virksomheden har modtaget en meddelelse fra ordregiver om, at den er omfattet af en eller flere udelukkelsesgrunde, har virksomheden ret til at få vurderet sin pålidelighed for derved at undgå at blive udelukket fra en igangværende udbudsproces eller at få sin kontrakt bragt til ophør.

En virksomhed har alene ret til at få vurderet sin pålidelighed i forbindelse med en konkret udbudsproces eller en igangværende kontrakt. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen udarbejder således ikke forudgående vurderinger af dokumentation for en virksomheds pålidelighed – fx forud for deltagelse i et udbud.

Virksomheder kan ikke selv anmode Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen om en vejledende udtalelse. Det er alene ordregiver, der har adgang hertil. Som udgangspunkt er Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen derfor ikke i direkte kontakt med en virksomhed, når denne ønsker at få vurderet sin pålidelighed.

3.2.2 Fremlæggelse af dokumentation til ordregiver

En virksomhed kan dokumentere sin pålidelighed ved at fremlægge dokumentation for, at den har truffet passende og relevante foranstaltninger. Foranstaltningerne skal dels afhjælpe konsekvenserne af de eventuelle strafbare handlinger eller forsømmelser, som førte til udelukkelsen, dels forebygge yderligere forekomster af den ukorrekte adfærd. Relevante foranstaltninger og dokumentation heraf beskrives nærmere i kapitel 4 og 5.

Virksomheden skal fremlægge sin dokumentation for pålidelighed til ordregiver inden for en af ordregiver fastsat passende frist. Ordregiver videresender herefter al dokumentation samlet til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen.

Grundprincippet i udbudslovens § 138 er, at ordregiver har det endelige ansvar for at vurdere og beslutte, om virksomheden i tilstrækkelig grad har dokumenteret sin pålidelighed eller skal udelukkes. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen bidrager udelukkende til ordregivers vurdering ved at afgive en vejledende udtalelse. Al kommunikation mellem henholdsvis virksomhed, ordregiver og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen foregår derfor med ordregiver som omdrejningspunkt.

3.2.3 Tilstrækkelig dokumentation

For at dokumentere pålidelighed skal en virksomhed indsende følgende til ordregiver:

- » Oplysninger på kontaktperson hos virksomheden
- » Dokumentation for pålidelighed inkl. relevante bilag (på dansk eller engelsk).

Det er kun nødvendigt for en virksomhed at dokumentere sin pålidelighed vedrørende de forhold, der i den konkrete situation har begrundet udelukkelse.²⁸ I kapitel 4 og 5 uddybes, hvilke tiltag der kan være relevante, og hvordan tiltagene kan dokumenteres.

---

²⁸ Jf. lovbemærkningerne til § 138.

Virksomheden skal fremsende et fyldestgørende materiale, der dokumenterer dennes pålidelighed. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen vil som udgangspunkt lægge det materiale, som virksomheden har fremsendt til ordregiveren, til grund ved vurderingen af, om virksomheden har dokumenteret sin pålidelighed.

Vælger virksomheden eksempelvis alene at beskrive, at der er indført fx tekniske foranstaltninger, men undlader at fremsende dokumentation herfor, kan Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen efter en konkret vurdering konkludere, at virksomheden ikke har dokumenteret at være pålidelig. Som udgangspunkt er hverken ordregiver eller Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen forpligtet til at indhente supplerende dokumentation for pålidelighed eller oplysninger om det fremsendte materiale, eksempelvis hvis det forekommer mangelfuldt eller utilstrækkeligt. Ordregiver kan dog, på egne vegne eller efter opfordring fra Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, vælge at efterspørge supplerende oplysninger om det fremsendte materiale, eksempelvis med henblik på at korrigere fejl.

3.2.4 Formkrav og skabelon til dokumentation af pålidelighed

Virksomheder opfordres til at benytte Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens skabelon for afgivelse af dokumentation for pålidelighed. Virksomheder har ikke pligt til at anvende skabelonen, men den er udarbejdet som en hjælp til at støtte virksomheden i at afgive tilstrækkelig dokumentation for alle relevante forhold samt smidiggøre sagsbehandlingen ved at sikre, at dokumentationen fremsendes i et fast og struktureret format.

Skabelon til virksomheders dokumentation for pålidelighed kan findes [her](#).

Virksomheden skal aflevere dokumentation inkl. relevante bilag på dansk eller engelsk.

Oversendelsen af virksomhedens dokumentation for pålidelighed til ordregiver skal muliggøre, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen efterfølgende kan få adgang til og opbevare dokumentationsmaterialet sikkert. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen skal have adgang til at journalisere materialet i eget sagsbehandlingssystem. En virksomhed kan dermed ikke nøjes med at tilgængeliggøre sin dokumentation via en læseadgang til en datasky eller anden online database.

3.2.5 Frist for aflevering af dokumentation

Det er ordregiver, der fastsætter en passende frist for, hvornår en virksomhed senest skal have afleveret sin dokumentation for pålidelighed, jf. også afsnit 3.3.4.

Hvis en virksomhed ikke kan overholde fristen, kan den anmode om at få den rykket. Det betyder, at ordregiver, på opfordring fra en virksomhed, kan rykke den fastsatte frist, hvis anmodningen er konkret begrundet. En konkret begrundet anmodning kan fx dreje sig om udefrakommende forhold, som en virksomhed ikke selv er skyld i, fx hvis der skal indhentes oplysninger eller dokumentation fra relevante myndigheder. Ordregiver er dog ikke forpligtet til at rykke fristen, hvis fristen indledningsvist er fastsat passende.

Hvis virksomheden ikke afleverer sin dokumentation for pålidelighed inden for den fastsatte frist, er ordregiver berettiget til at vurdere, at virksomheden ikke har kunnet dokumentere sin pålidelighed. Ordregiver kan dermed udelukke virksomheden fra udbudsprocessen eller bringe en igangværende kontrakt til ophør.

3.2.6 Vurdering af virksomhedens pålidelighed

Det er ordregiver, der foretager den endelige vurdering af en virksomheds dokumentation for pålidelighed. Virksomheden vil modtage den endelige pålidelighedsvurdering fra ordregiver

---

med en skriftlig begrundelse. Til den skriftlige begrundelse bør Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledende udtalelse være vedlagt.

Er Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledende udtalelse ikke vedlagt, kan virksomheden rette henvendelse til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens Enhed for pålidelighedsvurdering på e-mail: ep@kfst.dk og få udleveret den vejledende udtalelse.

3.2.7 Virksomhedens klageadgang

Er en virksomhed uenig i den pålidelighedsvurdering, som ordregiver foretager på baggrund af bl.a. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledende udtalelse, kan virksomheden klage til Klagenævnet for Udbud. Det er ikke muligt at klage over den vejledende udtalelse fra Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen til Klagenævnet for Udbud.

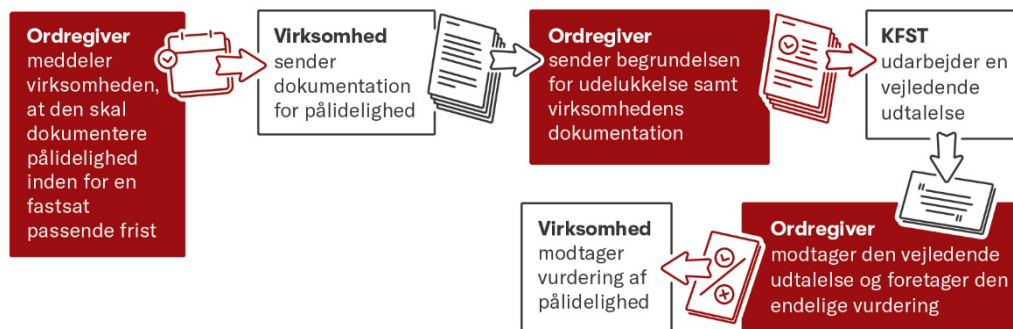
Vælger en virksomhed at klage over en ordregivers pålidelighedsvurdering til Klagenævnet for Udbud, skal den være opmærksom på de gældende klagefrister.²⁹

Forhold omkring Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens sagsbehandling – eksempelvis sagsbehandlingstid eller lignende – kan indklages til Folketingets Ombudsmand.

3.3 Ordregivers rolle og ansvar

I følgende afsnit redegøres for ordregivers rolle og ansvar, når ordregiver har modtaget virksomhedens dokumentation for pålidelighed. Afsnittet indledes med en opsummering af processen og de væsentligste fokuspunkter.

Figur 3.2 Processen for indhentelse af en vejledende udtalelse om en virksomheds pålidelighed

²⁹ Der er ikke en specifik klagefrist for klager over ordregivers pålidelighedsvurderinger. Det er således de sædvanlige klagefrister, der er gældende. Klagefristerne følger af Lov nr. 593 af 2. juni 2016 og kan tilgås på Klagenævnet for Udbuds hjemmeside, www.naevneneshus.dk.

Fokuspunkter

- » Ordregiver skal anmode om og afvente en vejledende udtalelse fra Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, før ordregiver kan foretage sin vurdering af, om en virksomhed i tilstrækkelig grad har dokumenteret sin pålidelighed.
- » Ordregiver skal sende virksomhedens dokumentation af pålidelighed til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen sammen med oplysninger om baggrunden for udelukkelse af virksomheden. Dette skal sendes samlet til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen.
- » Ordregiver kan lægge Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledende udtalelse til grund for sin vurdering. Men det er ikke en pligt.

3.3.1 Pligt til at indhente og afvente en vejledende udtalelse

Når en ordregiver vurderer, at en virksomhed er omfattet af en eller flere udelukkelsesgrunde, skal virksomheden have mulighed for at dokumentere sin pålidelighed for ikke at blive udelukket i en udbudsproces eller få bragt en kontrakt til ophør.

Hvis en virksomhed er omfattet af en udelukkelsesgrund, men ikke har udsigt til at vinde eller blive prækvalificeret, skal ordregiver ikke anmode om en pålidelighedsvurdering fra Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, da det ville være uproportionalt og formålsløst at iværksætte en procedure med pålidelighedsdokumentation og -vurdering.

Grundprincippet i udbudslovens § 138 er, at ordregiver har ansvaret for at vurdere og beslutte, om en virksomhed i tilstrækkelig grad har dokumenteret sin pålidelighed eller skal udelukkes. Med indførelsen af § 138, stk. 1, 2. pkt., skal ordregiver indhente en vejledende udtalelse fra Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen om vurdering af en virksomheds dokumentation for pålidelighed. Til pligten følger, at ordregiver skal indsende oplysninger om baggrunden for udelukkelsen samt de dokumenter, virksomheden har fremlagt som dokumentation for pålidelighed.

Pligten til at indhente en vejledende udtalelse fra Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen gælder for udbud offentliggjort efter den 1. januar 2023. Det betyder, at kontrakter og rammeaftaler (herunder miniudbud), som er indgået på baggrund af et udbud offentliggjort før 1. januar 2023, ikke er omfattet af pligten til at indhente en vejledende udtalelse fra Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen. Tilsvarende gælder for kontrakter indgået på baggrund af et dynamisk indkøbssystem, som er offentliggjort før 1. januar 2023.

Ved rammeaftaler med genåbning af konkurrencen (miniudbud) skal ordregiver før tildelingsbeslutningen af en konkret kontrakt indhente dokumentation for, at virksomheden ikke er omfattet af en udelukkelsesgrund, og, hvis relevant, pålidelighedsvurderes.³⁰ Er en virksomhed blevet pålidelighedsvurderet ved tildelingen af rammeaftalen, kan ordregiver ved genåbning af konkurrencen henholde sig til den oprindelige dokumentation af pålidelighed i den udelukkelsesperiode, der er gældende i forhold til udelukkelsesgrunden.³¹ Ordregiver er i så

---

³⁰ Kravet om indhentelse af dokumentation i udbudslovens § 151, stk. 1, finder ikke anvendelse ved tildeling af leveringskontrakter i medfør af en rammeaftale med en eller flere leverandører, der er baseret på direkte tildeling, jf. § 151, stk. 3. Her vil ordregiver alene før tildeling af rammeaftalen være forpligtet til at indhente dokumentation fra alle de tilbudsgivere, der bliver optaget på rammeaftalen, jf. § 151, stk. 1.

³¹ Tilsvarende vurderes at være gældende, når indkøbscentraler gennemfører udbud på vegne af en række offentlige ordregivere. Har Indkøbscentralen før tildelingen af en rammeaftale, på baggrund af en vejledende udtalelse fra Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, vurderet en virksomhed pålidelig, vil denne vurdering kunne lægges til grund, når de ordregivere, der er parter i aftalen, tildeler kontrakter under rammeaftalen. Når en virksomheds dokumentation vurderes, ses bl.a. på, om de gennemførte foranstaltninger er passende og tilstrækkelige, hvilket vil blive vurderet konkret i forhold til den konkrete udelukkelsesgrund,

---

fald ikke forpligtet til at indhente en vejledende udtalelse fra Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen på ny, medmindre virksomheden bliver omfattet af nye udelukkelsesgrunde, eller ordregiver bliver bekendt med, at virksomhedens dokumentation ikke længere er retvisende for virksomhedens gennemførte foranstaltninger. I givet fald skal der gennemføres en ny vurdering af dokumentation for pålidelighed. Ved genåbning af konkurrencen skal der ske fornyet indhentelse af dokumentation for oplysningerne i ESPD'et, når dokumentationens gyldighedsperiode er udløbet, eller hvis dokumentationen ikke længere vurderes egnet.³²

For dynamiske indkøbssystemer forholder det sig anderledes, da der ikke foretages en tildelingsbeslutning, før de specifikke kontrakter under et dynamisk indkøbssystem tildeles. Der skal således som udgangspunkt først indhentes dokumentation for, om en virksomhed er omfattet af en udelukkelsesgrund, ved tildeling af de konkrete kontrakter.³³

3.3.2 Konsekvens ved manglende efterlevelse

I tilfælde af at en ordregiver ikke efterlever sin pligt til at indhente eller afvente en vejledende udtalelse fra Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, vil der være tale om en overtrædelse af § 138, stk. 1, 2. pkt. Virksomheden såvel som Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen og andre klageberettigede parter kan påklage en sådan manglende overholdelse af udbudsloven til Klagenævnet for Udbud, som fastlægger en passende sanktion.

3.3.3 Processen ved vurdering af pålidelighed

Al kommunikation mellem ordregiver, virksomhed og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen foregår via ordregiver, da ordregiver er ansvarlig for den endelige vurdering af en virksomheds pålidelighed.

Det betyder, at ordregiver skal meddele virksomheden, at den er omfattet af en udelukkelsesgrund, samt anmode om, at virksomheden inden for en passende frist fremlægger dokumentation for pålidelighed.

Ordregiver skal sende sin begrundelse for udelukkelse af virksomheden samt virksomhedens dokumentation for pålidelighed til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen. Selve begrundelsen for udelukkelse vurderes ikke af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen. Det er alene virksomhedens dokumentation for pålidelighed, der vurderes. Er der behov for supplerende oplysninger til udarbejdelse af en vejledende udtalelse, retter Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen henvendelse til ordregiver og beder denne videreformidle en anmodning om supplerende oplysninger eller materiale fra virksomheden. Det er ligeledes ordregiver, der skal modtage virksomhedens supplerende materiale og sende det til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen. På den måde sikres det, at ordregiver til enhver tid er i besiddelse af det samme materiale som Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen og dermed det materiale, der ligger til grund for den vejledende udtalelse og ordregiverens efterfølgende endelige vurdering.

---

virksomhedens begåede forhold, og hvorvidt de gennemførte foranstaltningerne er passende i forhold til den konkrete kontrakt. Er dokumentationen vurderet tilstrækkeligt i forhold til at kunne varetage rammeaftalens opgaver, må dokumentationen som udgangspunkt også være tilstrækkelig i forhold til de tildelinger, der foretages ved en genåbning af konkurrencen.

³² Jf. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens notat *Gennemgang af reglerne om dokumentation*, afsnit 5.6, *Dokumentation i forbindelse med en rammeaftale*.

³³ Det følger dog af udbudslovens § 106, stk. 1, at ordregiveren på ethvert tidspunkt i løbet af det dynamiske indkøbssystemets løbetid kan kræve, at deltagerne fremlægger dokumentation, dog med henvisning til, at det skal være nødvendigt for, at proceduren gennemføres korrekt, jf. udbudslovens § 151, stk. 2. Se yderligere Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens notat *Gennemgang af reglerne om dokumentation*, afsnit 5.2.4, *Hvornår foreligger der særlige procedurer eller særlige forhold?*

Afslutningsvist skal ordregiveren begrunde skriftligt over for virksomheden, hvorvidt ordregiver på baggrund af den vejledende udtalelse vurderer, at virksomheden i tilstrækkelig grad har dokumenteret sin pålidelighed.

3.3.4 Passende frist for at fremlægge dokumentation

Ordregiver skal fastsætte en passende frist over for virksomheden for, hvornår dokumentationen for pålidelighed skal være ordregiver i hænde.³⁴ Kravet om en passende frist udgør en beskyttelse af en virksomhed, og ordregiver kan ikke udelukke en virksomhed, før denne har fået mulighed for at dokumentere sin pålidelighed.

Ved vurderingen af, hvad der udgør en passende frist, skal ordregiver tage hensyn til alle relevante faktorer, der er forbundet med virksomhedens dokumentation af pålidelighed, herunder:

- » Muligheden for at indhente oplysninger og dokumentation fra de relevante myndigheder
- » Omfanget af den overtrædelse, som har medført udelukkelsen
- » Antallet af personer, der er omfattet af udelukkelsesgrunden.

Hvis virksomheden ikke afleverer sin dokumentation for pålidelighed inden for den fastsatte frist, er ordregiver berettiget til at vurdere, at virksomheden ikke har kunnet dokumentere sin pålidelighed. Ordregiver kan herefter udelukke virksomheden fra det pågældende udbud eller bringe en igangværende kontrakt til ophør.

Ordregiver kan på opfordring fra en virksomhed rykke den fastsatte frist, hvis anmodningen har en relevant og konkret begrundelse. Vurderer ordregiver, at fristen indledningsvist er "passende" fastsat, er ordregiver ikke forpligtet til at rykke fristen.

3.3.5 Anmodning om vejledende udtalelse

I Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen er Enhed for pålidelighedsvurdering ansvarlig for at udarbejde den vejledende udtalelse om vurderingen af en virksomheds pålidelighed. Ordregiver skal anmode om en vejledende udtalelse ved at sende nedenstående oplysninger pr. e-mail til ep@kfst.dk:

- » Kontaktperson hos ordregiver
- » Grundlaget for ordregivers beslutning om og begrundelse for udelukkelse af virksomheden
- » Virksomhedens fremsendte dokumentation for pålidelighed.

En virksomheds dokumentationsmateriale kan indeholde følsomme eller fortrolige oplysninger. Ordregiver opfordres derfor til at benytte sikker e-mail i kommunikationen med Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen.

Ordregiver er ikke forpligtet til at foretage en indledende vurdering af den modtagne dokumentation inden fremsendelse til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen.

---

³⁴ Jf. udbudslovens § 138, stk. 2.

3.3.6 Formkrav og skabelon til anmodning

Ordregiver skal sende begrundelse for udelukkelsen og virksomhedens dokumentation inkl. relevante bilag på dansk eller engelsk.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen er underlagt regler om notat- og journaliseringspligt og skal derfor have adgang til at hente en kopi af virksomhedens dokumentation for pålidelighed ned på egne servere. Ordregiver kan derfor ikke nøjes med at tilgængeliggøre dokumentationen via en læseadgang til en virksomheds datasky eller anden online database.

Ordregiver kan med fordel benytte Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens skabelon til indhentning af vejledende udtalelse. Ordregiver kan også med fordel opfordre virksomheden til at benytte Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens skabelon for afgivelse af dokumentation for pålidelighed.

Der er ikke pligt til at anvende skabelonerne, men de er udarbejdet som en hjælp til at støtte henholdsvis ordregiver og virksomheden i at få sendt det nødvendige materiale samt smidiggøre sagsbehandlingen.

Skabelon til ordregiver kan findes [her](#).

Skabelon til virksomheders dokumentation kan findes [her](#).

3.3.7 Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledende udtalelse

Det er ordregiver, som modtager den vejledende udtalelse fra Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen.

I den vejledende udtalelse tager Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen stilling til, om betingelserne for virksomhedens dokumentation af pålidelighed i henhold til udbudslovens § 138, stk. 3, er opfyldt eller ej. Ordregiver modtager således en vurdering af den indsendte dokumentation af pålidelighed, som ordregiver kan vælge at lægge til grund for sin egen vurdering af pålidelighed. Men det er ikke et krav. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledende udtalelse er ikke en forvaltningsretlig afgørelse og dermed ikke bindende for ordregiver.

3.3.8 Ordregiver foretager den endelige vurdering

Det er således ordregiver, der er ansvarlig for den endelige vurdering af, om en virksomheds dokumentation for pålidelighed er tilstrækkelig, eller virksomheden skal udelukkes. Ordregiver skal således foretage sin egen vurdering af en virksomheds dokumentation af pålidelighed.

Efter modtagelse af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledende udtalelse er det muligt for en ordregiver at indhente yderligere dokumentation ud over den dokumentation, som oprindeligt blev indsendt til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen.

En ordregiver kan eksempelvis vurdere, at det er relevant at indsamle supplerende oplysninger i den situation, hvor Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen i en vejledende udtalelse har udtalt, at en virksomhed ikke i tilstrækkelig grad har dokumenteret sine gennemførte foranstaltninger i det materiale, som blev fremsendt.

Ved indhentning af yderligere dokumentation fra virksomheden kan ordregiver ikke anmode om en ny vejledende udtalelse fra Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen. Ordregiver kan lægge den yderligere dokumentation til grund for sin egen vurdering.

Ordregiver skal begrunde sin beslutning om pålidelighedsvurdering over for virksomheden.³⁵ Begrundelsen kan udgøres af de forhold, som fremgår af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledende udtalelse, som dermed lægges til grund for ordregivers vurdering, hvis ordregiver er enig i de forhold, som Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har påpeget.

Eftersom det er ordregiver, der er ansvarlig for den endelige vurdering af virksomhedens pålidelighed, kan ordregiver indklages for Klagenævnet for Udbud, i tilfælde af at virksomheden eller andre klageberettigede parter ikke er enige i ordregivers endelige pålidelighedsvurdering.

3.3.9 Meddelelse om resultatet af pålidelighedsvurderingen

Ordregiver skal meddele virksomheden sin endelige pålidelighedsvurdering skriftligt. Ordregiver bør vedlægge Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledende udtalelse sammen med sin egen afgørelse til virksomheden.

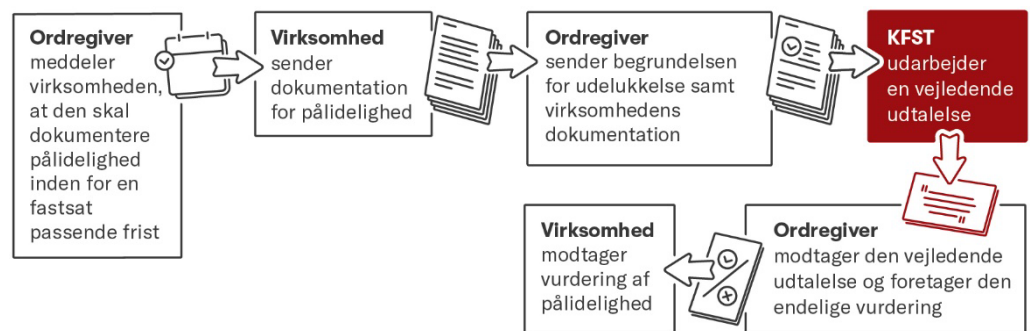
Fremsender ordregiver ikke selv den vejledende udtalelse til virksomheden sammen med sin skriftlige meddelelse, kan virksomheden rette henvendelse til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen for at få udleveret den. Ordregiver opfordres til at orientere Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen om indholdet af sin endelige vurdering af virksomhedens dokumentation af pålidelighed, evt. ved at oversende en kopi af den begrundelse, som ordregiver har sendt til virksomheden.

Kopien bedes sendt til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens e-mail: ep@kfst.dk.

3.4 Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens arbejde med vejledende udtalelser

I følgende afsnit beskrives Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens arbejde med at udarbejde vejledende udtalelser. Afsnittet indledes med en opsummering af processen og de væsentligste fokuspunkter.

Figur 3.3 Processen for indhentelse af en vejledende udtalelse om en virksomheds pålidelighed

³⁵ Jf. udbudslovens § 138, stk. 5.

Fokuspunkter

- » Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen vurderer en virksomheds dokumentation for pålidelighed på baggrund af det skriftlige materiale, som en ordregiver har videresendt fra en virksomhed.
- » Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens sagsbehandlingstid afhænger af den enkelte sags kompleksitet samt omfanget af virksomhedens dokumentation. Det forventes, at sagsbehandlingstiden for forskellige sagstyper kan fastsættes i løbet af 2023.
- » Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen offentliggør ikke vejledende udtalelser, men vil udarbejde en årlig redegørelse om behandlede sager.

3.4.1 Pligt til at behandle anmodning om vejledende udtalelse

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har pligt til at behandle alle relevante anmodninger om pålidelighedsvurdering, dvs. hvor en ordregiver i medfør af udbudslovens § 138, stk. 1, 2. pkt., anmoder Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen om en vejledende udtalelse om, hvorvidt betingelserne for en virksomheds dokumentation af pålidelighed er tilstrækkeligt dokumenteret i henhold til udbudslovens § 138, stk. 3.

3.4.2 Den vejledende udtalelse er alene en vurdering af pålidelighed

I den vejledende udtalelse tager Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen alene stilling til, om betingelserne for virksomhedens dokumentation af pålidelighed er tilstrækkeligt dokumenteret i henhold til udbudslovens § 138, stk. 3. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen vurderer derfor ikke, hvorvidt en ordregivers beslutning om, at en virksomhed er omfattet af en eller flere udelukkelsesgrunde, er korrekt eller ej.

Den eller de benyttede udelukkelsesgrunde, herunder virksomhedens overtrædelse eller ordregivers vurdering af udelukkelse, sætter rammen for Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens konkrete vurdering af, om virksomheden i tilstrækkelig grad har dokumenteret sin pålidelighed.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har alene pligt til at vurdere virksomhedens dokumentation af pålidelighed på baggrund af det skriftlige materiale, som ordregiver har sendt.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledende udtalelse er ikke en forvaltningsretlig afgørelse. Den er derfor ikke bindende, og ordregiver er ikke forpligtet til at følge den.

3.4.3 Mulighed for at indhente supplerende oplysninger

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har i sin behandling af virksomheders dokumentation for pålidelighed mulighed for at indhente supplerende oplysninger om ordregivers begrundelse for udelukkelsen og virksomhedens dokumentation for pålidelighed, men er som udgangspunkt ikke forpligtet hertil.

I tilfælde af at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen vil benytte sin mulighed for at indhente supplerende oplysninger, vil henvendelsen ske til ordregiver. Dette skyldes, at ordregiver til enhver tid skal være i besiddelse af det samme materiale som styrelsen, da ordregiver skal kunne tage sin endelige beslutning som minimum på samme grundlag som Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen.

3.4.4 Sagsbehandlingstid

Af hensyn til både den ordregivende myndigheds udbudsproces, som skal afsluttes uden unødige forsinkelser, og virksomheden, som ønsker afklaring, tilstræber Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen en så hurtig sagsbehandlingstid som muligt.

Den konkrete sagsbehandlingstid forventes at afhænge af den enkelte sags kompleksitet samt omfanget af virksomhedens dokumentation. Ved dokumentation af pålidelighed ved eksempelvis gæld til det offentlige kan sagsbehandlingstiden være væsentlig kortere end ved mere komplekse sager, da pålideligheden kan være lettere at dokumentere.

Da der endnu ikke er konkret erfaring med sagsområdet, er det vanskeligt at fastlægge præcise mål for sagsbehandlingstiden. Det er ambitionen at fastlægge sagsbehandlingsmål i løbet af 2023 for de forskellige sagstyper.

Sagsbehandlingstiden vil endvidere afhænge af, om Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen allerede har undersøgt den pågældende virksomhed i en tidligere sag. Ofte vil en virksomhed, der er omfattet af en eller flere udelukkelsesgrunde, deltage i flere udbudsprocesser eller have flere kontrakter, som alle vil give anledning til, at flere ordregivere skal anmode Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen om en vejledende udtalelse om den pågældende virksomheds pålidelighed.

Ordregiver kan klage til Folketingets Ombudsmand over Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens sagsbehandlingstid. Virksomheder har tilsvarende klageadgang.

3.4.5 Offentliggørelse og aktindsigt

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen offentliggør ikke sine vejledende udtalelser.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen vil udarbejde en årlig redegørelse over behandlede sager med fokus på principielle forhold i udtalelserne. Målet er bl.a. at vejlede om, hvordan virksomheder kan dokumentere deres pålidelighed, og hvordan parterne, herunder Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen kan bidrage til, at processen for pålidelighedsvurdering kan håndteres hurtigt og effektivt. Vejledningsmaterialet vil også blive revideret i dette lys, om relevant.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledende udtalelse vil som udgangspunkt være omfattet af retten til aktindsigt, når den er sendt til ordregiveren eller virksomheden på baggrund af deres anmodning.

Kapitel 4

Betingelser for vurdering af pålidelighed

4.1 Indledning

Udbudslovens § 138, stk. 3, fastlægger tre betingelser for, hvornår en virksomheds dokumentation for pålidelighed kan anses for at være tilstrækkelig. Betingelserne er kumulative, dvs. at alle betingelser skal være opfyldt, men dog kun i det omfang, det er muligt at tillægge betydning i vurderingen, for at dokumentationen kan anses for at være tilstrækkelig. Betingelserne udfoldes i dette kapitel og belyses til sidst gennem eksempler på foranstaltninger.

Grundlæggende gælder, at de foranstaltninger, som virksomheden gennemfører for at dokumentere sin pålidelighed, skal være *relateret til og proportionale* med de omstændigheder, der førte til udelukkelse. Derudover skal de være *implementeret og dokumenteret*. Særligt det forhold, at foranstaltningerne skal være relateret til omstændighederne bag udelukkelsen, uddybes i dette kapitel. I kapitel 5 uddybes, hvordan foranstaltninger kan dokumenteres.

4.2 Overordnede principper for vurdering af pålidelighed

Den konkrete udelukkelsesgrund, som en virksomhed er omfattet af, og de konkrete forhold, som førte til udelukkelsen, sætter rammen for Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens og ordregivers vurdering af, om virksomheden i fornødent omfang har dokumenteret sin pålidelighed.

Derfor er det centralt, at de tiltag, som en virksomhed foretager for at dokumentere sin pålidelighed, er relateret til og imødegår de konkrete omstændigheder, der har medført, at virksomheden er omfattet af en udelukkelsesgrund. I udbudsdirektivet understreges det, at de iværksatte foranstaltninger skal afhjælpe konsekvenserne af eventuelle strafbare handlinger eller forsømmelser og effektivt forebygge yderligere forekomster af den ukorrekte adfærd.³⁶

De foranstaltninger, der er truffet af virksomhederne, skal også vurderes under hensyntagen til grovheden af og de særlige omstændigheder omkring forsømmelsen, der førte til udelukkelse.³⁷ Det indebærer, at en meget grov overtrædelse skal modsvares af foranstaltninger i virksomheden, der svarer til grovheden, førend foranstaltningerne kan vurderes som tilstrækkelige til at dokumentere virksomhedens pålidelighed.

Når en ordregiver skal vurdere en virksomheds dokumentation for pålidelighed, skal der ske en konkret vurdering i hver enkelt sag.³⁸ En ordregiver kan derfor ikke benytte en anden ordregivers tidligere vurdering direkte.

---

³⁶ Jf. udbudsdirektivets præambelbetragtning nr. 102.

³⁷ Jf. udbudsdirektivets artikel 7, pkt. 6.

³⁸ Jf. lovbemærkningerne til § 138, stk. 3, og Klagenævnet for Udbuds kendelse af 27. oktober 2022, KN Rengøring mod Frederiksberg Kommune.

En ordregiver kan dog godt lade en anden ordregivers vurdering indgå som et element i sin egen vurdering af en virksomheds pålidelighed.

Eftersom ordregivers vurdering skal være konkret i hver enkelt sag, indebærer det også, at ordregiveren i hver udbudsproces, hvor en virksomhed er omfattet af en eller flere udelukkelsesgrunde, skal anmode Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen om en vejledende udtalelse. Dette gælder også, selv om den pågældende virksomhed er blevet vurderet tidligere i forbindelse med et udbud hos samme ordregiver.

Ved selve vurderingen af pålidelighed har ordregiver et bredt skøn i sin vurdering af, om virksomhedens dokumentation for pålidelighed er tilstrækkelig. Praksis ved Klagenævnet for Udbud synes her at følge den linje, som de generelt har anlagt, hvor de som klart udgangspunkt heller ikke i udelukkelsessager tilsidesætter ordregivers skøn, medmindre skønnet er usagligt, fejlbehæftet eller åbenbart forkert.³⁹

Det er afgørende for vurderingen af pålidelighed, at virksomheden skal have *implementeret*⁴⁰ foranstaltninger til at imødegå de konkrete omstændigheder, der har ført til en udelukkelse. I udbudsdirektivet benyttes termen "truffet foranstaltninger", hvilket indebærer, at foranstaltningerne er gennemført eller implementeret. Det er således ikke tilstrækkeligt, at tiltagene alene er under planlægning, eller at virksomheden alene dokumenterer med erklæringer om, at denne har til hensigt at gennemføre en række tiltag.

Vurderingen af virksomheders pålidelighed baserer sig på et øjebliksbillede. I en ordregivers vurdering af pålidelighed såvel som i Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledende udtalelser vil det alene være det af virksomheden fremlagte materiale, der kan lægges til grund for vurderingen.

Det betyder også, at en virksomhed, hvor dennes dokumentation for pålidelighed er fundet utilstrækkelig, har mulighed for at implementere og dokumentere yderligere foranstaltninger, så virksomheden ved en senere lejlighed – eksempelvis i forbindelse med deltagelse i en ny udbudsprocedure – kan få en fornyet vurdering af sin pålidelighed.

De iværksatte foranstaltninger skal knytte sig til den virksomhed, der er omfattet af en eller flere udelukkelsesgrunde, dog gælder, at der for koncernforbundne virksomheder vil blive lagt vægt på foranstaltninger i moderselskabet, såfremt et datterselskab er tilbudsgiver, og moderselskabet har bestemmende indflydelse over datterselskabet.

4.3 Betingelse 1: Erstatning

Den første af de tre kumulative betingelser indebærer, at virksomheden skal dokumentere, at den har ydet eller har påtaget sig at yde den erstatning, som virksomheden evt. blev pålagt i forbindelse med overtrædelsen, jf. udbudslovens § 138, stk. 3, nr. 1. Betingelsen er således kun relevant i de situationer, hvor en virksomhed er blevet pålagt at yde eller har påtaget sig at yde erstatningen.

Konkret gælder, at virksomheden skal kunne fremvise dokumentation, der viser betaling af erstatningen.⁴¹ Den erstatning, der skal ydes, kan være pålagt eller påtaget. En erstatning kan

---

³⁹ Jf. Klagenævnet for Udbuds kendelse af 27. oktober 2022, KN Rengøring mod Frederiksberg Kommune.

⁴⁰ Jf. udbudsdirektivets artikel 57, stk. 6.

⁴¹ Jf. lovbemærkningerne til udbudslovens § 138, stk. 3, nr. 1.

---

være pålagt af en domstol, en voldgiftsret eller ved klageorganer. En erstatning kan være påtaget i tilfælde, hvor virksomheden har indgået et forlig herom.

Betingelsen finder alene anvendelse i fornødent omfang. Det skal forstås således, at det kun er i de situationer, hvor virksomheden er blevet pålagt at yde erstatning eller har påtaget sig at yde erstatning, at virksomheden skal dokumentere betalingen.

Der ses hverken i retspraksis eller i praksis fra Klagenævnet for Udbud at være taget stilling til, om betingelsen finder anvendelse i det tilfælde, hvor virksomheden har en verserende erstatningssag, som ikke er endeligt afgjort. Det er Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vurdering, at betingelsen formentlig ikke finder anvendelse. Vurdering af pålidelighed er baseret på et øjebliksbillede, og hvis ikke virksomheden er pålagt eller har påtaget sig at yde erstatning på tidspunktet for vurdering af pålidelighed, kan det alene tillægges betydning i vurderingen af pålidelighed, hvis særlige forhold taler for det. Det kan fx være tilfælde, hvor tvisten har en åbenbar processuel karakter.

4.3.1 Dokumentation for, at virksomheden i fornødent omfang har ydet en erstatning

Relevant dokumentation fra virksomheden kan være en kvittering for betaling, en erklæring fra de parter, der har modtaget erstatning, eller revisorerklæringer, der viser, at erstatning er udbetalt. I situationer, hvor virksomheden har påtaget sig, men endnu ikke ydet fuld erstatning, kan dokumentation herfor være en afdragsordning.

Hvis virksomheden ikke er pålagt eller har påtaget sig at betale erstatning, kan virksomheden i sin dokumentation for pålidelighed nøjes med at konstatere dette.

4.4 Betingelse 2: Aktivt samarbejde med undersøgelsesmyndigheden

Af udbudslovens anden betingelse for pålidelighed fremgår, at en virksomhed i fornødent omfang skal have gjort indgående rede for forholdene og omstændighederne gennem et aktivt samarbejde med undersøgelsesmyndighederne for at kunne anses som pålidelig.⁴²

En undersøgelsesmyndighed er den kompetente myndighed, som undersøger, hvorvidt der er sket en overtrædelse af den relevante udelukkelsesgrund. Det kan eksempelvis være politiet, når der er tale om en overtrædelse af straffeloven. Tilsvarende kan Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen være undersøgelsesmyndighed ved overtrædelser af konkurrenceloven.⁴³

Kravet om aktivt samarbejde må af retssikkerhedshensyn ikke fratage virksomheder muligheden for at udnytte deres processuelle rettigheder. Et aktivt samarbejde med undersøgelsesmyndigheder skal derfor forstås således, at virksomheden udleverer relevante informationer og dokumentation, som denne kan udlevere, og gør indgående rede for forholdene og omstændighederne vedrørende den handling, der er omfattet af udelukkelsesgrundene. Det betyder bl.a., at hvis en virksomhed har nægtet at udlevere oplysninger eller dokumentation, som denne har pligt til at udlevere, eller på anden måde obstruerer undersøgelsesmyndighedernes arbejde, opfylder virksomheden ikke betingelsen i udbudslovens § 138, stk. 3, nr. 2.

Denne betingelse er kun relevant i fornødent omfang, dvs. hvis virksomhedens handlinger har været underlagt en undersøgelse fra en undersøgelsesmyndighed. Betingelsen kan dermed

---

⁴² Jf. udbudslovens § 138, stk. 3, nr. 2.

⁴³ Jf. lovbemærkningerne til udbudslovens § 138, stk. 3, nr. 2.

---

ikke tillægges vægt i pålidelighedsvurderingen, såfremt forholdene og omstændighederne for den handling, der er omfattet af udelukkelsesgrundene, ikke er undersøgt af en undersøgelsesmyndighed, der er ekstern for den vurderende ordregiver. Denne bestemmelse er primært relevant i forhold til de obligatoriske udelukkelsesgrunde i § 135, stk. 1, dvs. udelukkelsesgrunde, hvor virksomheden udelukkes på baggrund af endelig dom eller vedtaget bødeforlæg. Bestemmelsen kan også være relevant i forhold til § 137, stk. 1, nr. 3, som vedrører situationer, hvor virksomheden har indgået en aftale med andre virksomheder med henblik på konkurrencefordrejning.

Det afgørende for vurderingen af betingelsen er virksomhedens adfærd på tidspunktet for undersøgelsesmyndighedens behandling af sagen.

4.4.1 Dokumentation for aktivt samarbejde med undersøgelsesmyndigheder

En virksomhed kan dokumentere sit aktive samarbejde med en undersøgelsesmyndighed ved at fremlægge en erklæring fra den relevante myndighed. En redegørelse fra virksomheden kan efter omstændighederne også være tilstrækkelig. Det anses desuden som tilstrækkelig dokumentation, hvis det fremgår af fx en dom, at virksomheden har ydet et aktivt samarbejde.

4.5 Betingelse 3: Passende konkrete tekniske, organisatoriske og personalemæssige foranstaltninger

Udbudslovens tredje betingelse for pålidelighed indebærer, at virksomheden skal dokumentere, at denne har truffet passende konkrete tekniske, organisatoriske og personalemæssige foranstaltninger for at forebygge yderligere overtrædelser af straffeloven eller øvrige forsømmelser omfattet af udelukkelsesgrundene.⁴⁴

Formålet med foranstaltningerne skal, ifølge udbudsdirektivet, være at afhjælpe konsekvenserne af eventuelle strafbare handlinger eller forsømmelser og effektivt forebygge yderligere forekomster af *den* ukorrekte adfærd.⁴⁵ Når udbudslovens § 138, stk. 3, nr. 3, refererer til "forebygge yderligere overtrædelser af straffeloven eller øvrige forsømmelser omfattet af *udelukkelsesgrundene*", henvises der til den eller de udelukkelsesgrunde, som er aktiveret i den konkrete sag.

Foranstaltninger kan fx være afbrydelse af alle forbindelser med personer eller organisationer involveret i problematisk adfærd, relevant reorganisering af medarbejdere, gennemførelse af afrapporterings- og kontrolsystemer, oprettelse af en intern revisionsstruktur til at overvåge overholdelse samt vedtagelse af interne regler for ansvar og kompensation.

Sammensætningen af tekniske, organisatoriske og personalemæssige foranstaltninger skal tilpasses den konkrete situation i virksomheden, som kan afhjælpe konsekvenserne af eventuelle strafbare handlinger eller forsømmelser og effektivt forebygge yderligere forekomster af den ukorrekte adfærd.

I sammensætningen af relevante foranstaltninger kan virksomheden overveje, hvorvidt det eksempelvis er tilstrækkeligt at gennemføre personalemæssige foranstaltninger, eller om andre foranstaltninger skal supplere. Eksempelvis kan det vise sig utilstrækkeligt alene at afskedige en medarbejder, som er involveret i en overtrædelse, da risikoen for tilsvarende overtræ-

---

⁴⁴ Jf. udbudslovens § 138, stk. 3, nr. 3.

⁴⁵ Jf. udbudsdirektivets artikel 57.

---

delse stadig vil være til stede for andre medarbejdere. Her kan en virksomhed overveje at gennemføre organisatoriske foranstaltninger i form af kontrolprocedurer som et "fire-øjne-princip" for tilbudsafgivelse eller fakturahåndtering for at forebygge tilsvarende fremtidige overtrædelser.⁴⁶

Af en kendelse fra det norske klagenævn for udbud fremgår, at det i den pågældende sag var utilstrækkeligt med formelle tiltag som organisatorisk omplacering af en ledende bestikkesdømt medarbejder, der alene iværksættes for at undgå udelukkelse. Sådanne personalemæssige tiltag burde have været suppleret af organisatoriske tiltag med henblik på at forhindre fremtidige overtrædelser.⁴⁷

I vurderingen af, om en virksomhed har gennemført passende foranstaltninger, har ordregiveren et betydeligt skøn i sin afgørelse. Dette skøn kan alene tilsidesættes af Klagenævnet for Udbud, hvis der er tale om en usaglig eller fejlbehæftet vurdering, eller hvis skønnet er åbenbart forkert.

Store virksomheder med forskellige divisioner og geografiske enheder kan have mulighed for at gennemføre nogle typer af foranstaltninger, som en mindre virksomhed ikke kan gennemføre. Eksempelvis kan en større virksomhed opsiges en salgsdirektør eller lokal driftsleder, hvorimod en mindre ejerledet virksomhed, hvor ejeren varetager flere roller, herunder salg, ikke meningsfuldt kan gennemføre en tilsvarende afskedigelse. For den mindre virksomhed kan det betyde, at den har sværere ved at implementere de nødvendige foranstaltninger, og dermed at den har vanskeligere ved at dokumentere pålidelighed i tilstrækkelig grad. En virksomheds pålidelighed skal vurderes konkret og ses i forhold til udelukkelsesgrunden samt virksomhedens begåede forhold.

For dokumentation for passende tekniske, organisatoriske og personalemæssige foranstaltninger, se kapitel 5.

4.5.1 Trinvis vurdering af virksomhedens foranstaltninger

Udbudsloven indeholder ikke nærmere proceskrav eller retningslinjer for processen for ordregivers vurdering af virksomhedernes dokumentation for pålidelighed.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen foretager vurdering af en virksomheds iværksatte foranstaltninger i tre trin.

For det første vurderes det, om der er gennemført foranstaltninger inden for de relevante områder. Det vil sige, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen vurderer, om foranstaltningerne er *relaterede* til udelukkelsen. Hvad der er relevante foranstaltninger, afhænger derfor af den pågældende udelukkelsesgrund. Foranstaltningen kan fx udgøres af en kombination af de foranstaltninger, som er oplyst i boks 4.1.

For det andet vurderes det, om de iværksatte foranstaltninger er tilstrækkelige i forhold til udelukkelsen, dvs. om virksomheden har foretaget tilstrækkeligt for at forhindre fremtidige overtrædelser/forsømmelser. Det vil sige, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen vurderer, om foranstaltningerne er *proportionale* i forhold til de overtrædelser, der førte til udelukkelsen. Der foretages fx her en indholdsmæssig vurdering af virksomhedens ændringer i sin

---

⁴⁶ Jf. Klagenemndas afgørelse 4. marts 2013 i sak 2011/206.

⁴⁷ Jf. Klagenævnet for Udbuds kendelse af 27. oktober 2022, KN Rengøring mod Frederiksberg Kommune.

compliance-politik, code of conduct eller af virksomhedens gennemførte medarbejderrettede efteruddannelsesaktiviteter.

For det tredje foretages en vurdering af, om foranstaltningerne er tilstrækkeligt *implementeret* og *dokumenteret*. Her lægges vægt på, om virksomheden har dokumenteret, at foranstaltningerne er forankrede i virksomheden, og om der løbende er fokus på at imødegå årsagen til udelukkelsen.

4.6 Eksempler på foranstaltninger

Virksomheden skal gennemføre foranstaltninger, som er *relateret til og proportionale med* omstændighederne, der førte til udelukkelse, for at dokumentere pålidelighed. Det betyder også, at der ikke af udbudslovens § 138, stk. 3, nr. 3, følger en pligt til at gennemføre både tekniske, organisatoriske og personalemæssige foranstaltninger. Sammensætningen af tiltag skal vurderes konkret i den enkelte sag.

Nedenfor oplystes en række eksempler på mulige tekniske, organisatoriske og personalemæssige foranstaltninger. Først oplystes mulige foranstaltninger uden tilknytning til en specifik udelukkelsesgrund, hvorefter der forekommer eksempler, som er knyttet an til konkrete udelukkelsesgrunde. Da de nødvendige foranstaltninger afhænger af de konkrete omstændigheder i det specifikke udbud, herunder den specifikke udelukkelsesgrund, skal eksemplerne alene ses som inspiration til mulige foranstaltninger og ikke som en form for tjekliste.

Boks 4.1 Mulige foranstaltninger

Nedenfor fremgår en liste over mulige henholdsvis tekniske, organisatoriske og personalemæssige foranstaltninger. Listen er ikke udtømmende og tjener udelukkende som inspiration til, hvilke typer af foranstaltninger en virksomhed kan iværksætte.

Tekniske foranstaltninger

1. Afrapporterings- og kontrolsystemer
2. Certificeringer
3. Nyt materiel
4. Nye arbejdsgange
5. Øvrige tekniske foranstaltninger

Organisatoriske foranstaltninger

6. Regler for ansvar og compensation, fx retningslinjer, compliance-politik, code of conduct
7. Oprettelse af intern revisionsstruktur
8. Ledelsesforankring
9. Whistleblower-ordning
10. Medarbejderkursus
11. Leverandørsamarbejder
12. Øvrige organisatoriske foranstaltninger

Personalemæssige foranstaltninger

13. Afskedigelse af medarbejdere involveret i den illoyale adfærd
14. Reorganisering af medarbejdere
15. Nyansættelser
16. Tilpasning af ansættelsesgrundlag for eksisterende medarbejdere
17. Øvrige personalemæssige foranstaltninger.

Boks 4.2
**Mulige foranstaltninger
i forbindelse med
bestikkelse**

Tekniske, organisatoriske og personalemæssige foranstaltninger i forbindelse med bestikkelse

Nedenstående er en liste over eksempler på tekniske, organisatoriske og personalemæssige foranstaltninger, som virksomheden kan implementere i tilfælde af, at denne er omfattet af en udelukkelse begrundet i bestikkelse, jf. udbudslovens § 135, stk. 1, nr. 2. Listen over eksempler skal ikke anses som en udtømmende liste, men blot ses som inspiration til, hvilke tiltag virksomheden kan gennemføre.

Tekniske foranstaltninger

- Inventory management-system, som skaber transparens og grundlag for bedre styring omkring relevant udstyr
- Implementering af finansielle kontroller, herunder funktionsadskillelse, så samme person ikke kan tage initiativ til og godkende en betaling.

Organisatoriske foranstaltninger

- Gennemførsel af risikovurdering – vurdering af relevante risikoområder og risici forbundet med tredjeparter
- Udarbejdelse af konkrete planer for, hvordan risikoområder kontrolleres
- Uddannelse og test af medarbejdere i virksomhedens retningslinjer og politikker
- Implementering af anonym whistleblower-ordning
- Udarbejdelse af suppler code of conduct, som alle større leverandører er forpligtet til at underskrive.

Personalemæssige foranstaltninger

- Afskedigelse af involverede medarbejdere
- Relevant reorganisering af medarbejdere
- Advarsel til involverede medarbejdere.

Boks 4.3
**Mulige foranstaltninger
i forbindelse med tvivl
om ansøgers eller til-
budsgivers integritet**

Tekniske, organisatoriske og personalemæssige foranstaltninger i forbindelse med udelukkelse grundet tvivl om virksomhedens integritet

Nedenstående er eksempler på foranstaltninger, som virksomheden kan implementere, hvis denne er udelukket som følge af alvorlige forsømmelser i forbindelse med udøvelsen af sit erhverv, der sår tvivl om virksomhedens integritet, jf. udbudslovens § 136, stk. 1, nr. 4. Det kan eksempelvis være, fordi virksomheden systematisk har foretaget grove overtrædelser af markedsføringsloven. Listen over eksempler skal ikke anses som en udtømmende liste, men blot ses som inspiration til, hvilke tiltag virksomheden kan gennemføre.

Tekniske foranstaltninger

- Stikprøvekontrol af, om reglerne i markedsføringsloven bliver overholdt

Organisatoriske foranstaltninger

- Udnævnelse af en compliance officer, der skal sikre, at virksomhedens interne procedurer til enhver tid er i overensstemmelse med markedsføringsloven
- Revidering af interne processer og procedurer for overholdelse af markedsføringsloven
- Afholdelse af medarbejderkurser i markedsføringsloven, herunder introkursus for alle nye medarbejdere i virksomhedens procedurer for overholdelse heraf
- Implementering af anonym whistleblower-ordning, som understøtter medarbejderne i at kunne gøre opmærksom på mulige overtrædelser af markedsføringsloven.

Personalemæssige foranstaltninger

- Advarsel til involverede medarbejdere
- Relevant reorganisering af medarbejdere.

Boks 4.4
Mulige foranstaltninger i forbindelse med tilsidesættelse af forpligtelser inden for det miljømæssige område

Tekniske og organisatoriske foranstaltninger i forbindelse med tilsidesættelse af miljømæssige forpligtelser

Nedenstående er eksempler på foranstaltninger, som virksomheden kan implementere i tilfælde af, at denne er udelukket som følge af at have tilsidesat forpligtelser inden for det miljømæssige område, jf. udbudslovens § 137, stk. 1, nr. 1. Det kan eksempelvis være, fordi virksomheden har overtrådt regler om håndtering af skadelige stoffer og ulovligt har udledt giftige kemikalier. Listen over eksempler skal ikke anses som en udtømmende liste, men blot ses som inspiration til, hvilke tiltag virksomheden kan gennemføre.

Tekniske foranstaltninger

- Opnåelse af relevante miljøcertificeringer
- Indkøb af udstyr til korrekt håndtering af kemikalier
- Stikprøvekontrol af udslip og håndtering af kemikalier og farlige stoffer
- Procesoptimering i produktion for at mindske risiko for udledning af kemikalier.

Organisatoriske foranstaltninger

- Udnævnelse af en compliance officer, der har til opgave at sikre, at de værktøjer, der bliver udarbejdet, bliver integreret og anvendt i virksomheden og løbende vedligeholdt
- Revidering af interne processer og procedurer for håndtering af kemikalier
- Afholdelse af medarbejderkurser i gældende miljølovgivning, herunder introkursus for alle nye medarbejdere i virksomhedens procedurer for håndtering af kemikalier
- Implementering af anonym whistleblower-ordning, som understøtter medarbejderne i at kunne gøre opmærksom på mulige overtrædelser af miljølovgivningen.

Boks 4.5
**Mulige foranstaltninger
i forbindelse med
tilsidesættelse af for-
pligtelser inden for det
arbejdsretlige område**

Tekniske, organisatoriske og personalemæssige foranstaltninger i forbindelse med tilsidesættelse af arbejdsretlige forpligtelser

Nedenstående er en liste over eksempler på tekniske, organisatoriske og personalemæssige foranstaltninger, som virksomheden kan implementere i tilfælde af, at denne er udelukket som følge af at have tilsidesat forpligtelser inden for det arbejdsretlige område, jf. udbudslovens § 137, stk. 1, nr. 1. Det kan eksempelvis være, fordi virksomheden har fået flere påbud fra Arbejdstilsynet med henblik på, at virksomheden ikke stiller de nødvendige personlige værnemidler til rådighed som fx godkendte hjelme og sikkerhedssko. Virksomheden foretager betaling for overtrædelse af påbud og kan derudover fx iværksætte følgende foranstaltninger:

Tekniske foranstaltninger

- Investering i nyt materiel, fx godkendte hjelme, sikkerhedssko eller andre nødvendige værnemidler
- Intern stikprøvekontrol af, om medarbejderne anvender de nødvendige personlige værnemidler.

Organisatoriske foranstaltninger

- Afholdelse af kurser i arbejdsmiljøloven for både arbejdsgivere, ledere og medarbejdere
- Nye interne kontrolprocesser, der sikrer, at medarbejderne anvender de nødvendige personlige værnemidler
- Medarbejderundervisning i korrekt brug af værnemidler.

Personalemæssige foranstaltninger

- Advarsel til den/de involverede medarbejdere
- Relevant reorganisering af medarbejdere, der har medvirket til tilsidesættelse af forpligtelser inden for det arbejdsretlige område.

Ovenstående liste over eksempler skal ikke anses som en udtømmende liste, men blot ses som inspiration til, hvilke tiltag virksomheden kan gennemføre.

Boks 4.6
**Mulige foranstaltninger
 i forbindelse med kon-
kurrencefordrejende af-
taler**

Tekniske, organisatoriske og personalemæssige foranstaltninger i forbindelse med konkurrencefordrejende aftaler

Nedenstående er en liste over eksempler på tekniske, organisatoriske og personalemæssige foranstaltninger, som virksomheden kan implementere i tilfælde af, at denne er udelukket som følge af at have indgået konkurrencefordrejende aftaler med andre økonomiske aktører, jf. udbudslovens § 137, stk. 1, nr. 3. Listen over eksempler skal ikke anses som en udtømmende liste, men blot ses som inspiration til, hvilke tiltag virksomheden kan gennemføre.

Tekniske foranstaltninger

- Angivelse i ansættelseskontrakter og personalehåndbog, at overtrædelser af konkurrencereglerne er uacceptable og vil blive mødt med ansættelsesretlige sanktioner
- Udarbejdelse af adfærdskodeks, som forpligter samarbejdspartnere til at overholde lovgivningen
- Årlig revision af arbejdsgange i salgsafdelingen med henblik på at identificere risici for overtrædelser.

Organisatoriske foranstaltninger

- Udnævnelse af en compliance officer, der har til opgave at sikre, at de værktøjer, der bliver udarbejdet, bliver integreret og anvendt i virksomheden og løbende vedligeholdt
- Afholdelse af medarbejderkurser i gældende konkurrenceregler, herunder introkursus for alle nye medarbejdere i virksomhedens konkurrencemæssige politikker og compliance-program
- Iværksættelse af complianceprogram i henhold til fx Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledning om compliance i forhold til konkurrencereglerne
- Implementering af anonym whistleblower-ordning, som understøtter medarbejderne i at kunne gøre opmærksom på mulige overtrædelser

Personalemæssige foranstaltninger

- Afbrydelse af ansættelsesforhold med den/de involverede medarbejdere eller andre ansættelsesretlige konsekvenser
- Relevant reorganisering af medarbejdere, der er tiltalt for overtrædelse af konkurrenceloven, således at disse ikke længere varetager opgaver vedrørende tilbudsafgivelse.

Boks 4.7
**Mulige foranstaltninger
 i forbindelse med
mislighold af kontrakt**

Tekniske, organisatoriske og personalemæssige foranstaltninger ved mislighold af kontrakt

Nedenstående er en liste over eksempler på tekniske, organisatoriske og personalemæssige foranstaltninger, som virksomheden kan implementere i tilfælde af, at denne er omfattet af en udelukkelse begrundet i mislighold af kontrakt, jf. udbudslovens § 137, stk. 1, nr. 4. Det kan eksempelvis være, fordi leverandøren er skyld i for sen eller mangelfuld levering som følge af et højt sygefravær blandt medarbejderne og dermed har manglende kapacitet til at varetage arbejdsopgaverne. Listen over eksempler skal ikke anses som en udtømmende liste, men blot ses som inspiration til, hvilke tiltag virksomheden kan gennemføre.

Tekniske foranstaltninger

- Indgåelse af fast aftale med vikarbureau
- Indgåelse af aftale med underleverandører
- Investering i arbejdsudstyr, der skåner medarbejderne og effektiviserer arbejdsprocesser
- Sundheds- og helbredsfræmmende tilbud, fx hurtig behandling hos fysioterapeut eller kiropraktor.

Organisatoriske foranstaltninger

- Arbejdsbeskrivelser og vidensdeling blandt medarbejdere, der gør det lettere at dække ind for hinanden ved sygdom
- Halvårlige risikovurderinger af arbejdsmiljøforhold for at identificere unødigt belastende arbejdsprocesser.

Personalemæssige foranstaltninger

- Reorganisering af medarbejdere, som tillader, at medarbejderne bedre kan dække ind for hinanden ved sygdom.

Kapitel 5

Dokumentationskrav ved vurdering af pålidelighed

5.1 Indledning

Før en virksomhed kan blive vurderet pålidelig, skal den kunne dokumentere, at den har iværksat passende tiltag for at forebygge yderligere overtrædelser af straffeloven eller øvrige forsømmelser omfattet af udelukkelsesgrundene, eller at den ikke længere er omfattet af den pågældende udelukkelsesgrund.

Dette kapitel uddyber, hvad dokumentation for pålidelighed generelt skal vise, og hvad dokumentationen i en række eksempler kan udgøres af.

5.2 Dokumentation for iværksatte foranstaltninger

Dokumentation for foranstaltninger kan enten sandsynliggøre eller bevise, at den specifikke foranstaltning er gennemført. Jo mere fyldestgørende en virksomhed kan dokumentere, at en given foranstaltning er implementeret og forankret blandt medarbejdere og i organisationen, desto bedre har virksomheden dokumenteret sin pålidelighed.

Dokumentationen skal vise, hvorvidt og hvordan foranstaltningerne er gennemført i praksis.

Særligt for de tekniske, organisatoriske og personalemæssige foranstaltninger, jf. § 138, stk. 3, nr. 3, skal dokumentationen redegøre for indholdet af og vise processen omkring de implementerede tiltag og ikke blot opsummere konklusioner. Dokumentationen kan således ikke alene udgøres af en simpel skriftlig redegørelse eller hensigtserklæring fra virksomheden.

Dokumentationen fra virksomheden skal muliggøre, at ordregiveren og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen kan konstatere og vurdere, hvorvidt foranstaltningerne er nye for virksomheden, og hvordan foranstaltningerne er implementeret i virksomhedens drift, hvilket følger af praksis fra Klagenævnet for Udbud.⁴⁸

En virksomhed kan både indsende *procesdokumentation* og *initiativdokumentation*, når den skal dokumentere sin pålidelighed. Sndringen mellem procesdokumentation og initiativdokumentation skal tydeliggøre, hvordan der kan være tale om forskellige, men relevante dokumentationstyper. I nedenstående afsnit udfoldes yderligere, hvad der menes med de to dokumentationstyper.

I tilfælde hvor en virksomhed er underlagt et myndighedstilsyn, der fx involverer udveksling af særligt beskyttede, følsomme eller fortrolige oplysninger af relevans for vurderingen af pålidelighed, kan Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen indhente denne myndigheds vurdering og lade denne indgå som dokumentation for pålidelighed.

---

⁴⁸ Jf. Klagenævnet for Udbuds kendelse af 27. oktober 2022, KN Rengøring mod Frederiksberg Kommune.

5.2.1 Procesdokumentation

Procesdokumentation kan vise processen og hensigten bag virksomhedens implementerede foranstaltninger, hvilket medfører, at en ordregiver eller Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen kan konstatere, om der er tale om foranstaltninger, der er nye for virksomheden. Af procesdokumentationen kan det fremgå:

1. Hvad der konkret er blevet besluttet i forhold til en foranstaltning.
2. Hvem der har truffet beslutningen.
3. Hvem der er ansvarlig for gennemførelsen af beslutningen/foranstaltningen.

Processen omkring virksomhedens foranstaltninger kan fx dokumenteres ved:

- » Referater og præsentationer, der beskriver indholdet af møder eller workshops, hvor man har drøftet og besluttet konkrete foranstaltninger.
- » Mødeindkaldelser og -dagsordener.
- » E-mailkorrespondancer om foranstaltningen.

5.2.2 Initiativdokumentation

Initiativdokumentation kan vise, hvad den konkrete implementerede foranstaltning består i. Det kan fx være en manual for virksomhedens interne afrapporterings- og kontrolsystemer, der udfolder systemets opsætning og beskriver, hvilke indsatser systemet skal varetage.

Initiativdokumentation kan desuden vise, hvilke tiltag der er gjort for at forankre initiativet i virksomheden. Det kan fx være, at virksomheden udsender interne nyhedsbreve, der gør medarbejderne opmærksomme på de nye systemer, eller afholder obligatoriske kursusdage for medarbejderne, så de lærer at håndtere systemet.

Initiativdokumentation kan fx være:

- » Interne politikker og retningslinjer (eksempelvis virksomhedens udarbejdede compliance-politik) samt procedurer for, hvordan de respektive politikker og retningslinjer er omsat til praksis
- » Undervisnings- og testmateriale samt gennemførselsprocent af test
- » Indhold og antallet af henvendelser til whistleblower-ordning
- » Eksempler på konkrete due diligence-undersøgelser af uvildige tredjeparter
- » Ansættelseskontrakter, leverandørkontrakter og jobbeskrivelser
- » Interne og eksterne nyhedsmails
- » Tredjepartsudtalelser
- » Revisorpåtegninger.

Det vil bero på en konkret vurdering, om virksomheden i tilstrækkelig grad har dokumenteret sin pålidelighed. Som udgangspunkt vil virksomhedens fremlæggelse af fx en vedtaget code of conduct indgå med større vægt ved Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vurdering af virksomhedens pålidelighed end fx en redegørelse fra virksomheden om indholdet af den pågældende code of conduct. Tilsvarende vil en erklæring mv. fra tredjemand kunne tillægges større betydning end en erklæring eller redegørelse fra virksomheden selv, fx med hensyn til, om en pålagt erstatning er betalt.

5.3 Eksempler på dokumentation af foranstaltninger

I det nedenstående fremgår en række yderligere eksempler på, hvordan virksomheder kan dokumentere, at de har iværksat passende foranstaltninger for at undgå udelukkelse, eller at en nuværende kontrakt bringes til ophør. Eksemplerne er alene til inspiration og ikke en form for tjekliste.

Boks 5.1
Eksempel**Dokumentation for medarbejderkursus**

Kursus blandt virksomhedens medarbejdere er et eksempel på en foranstaltning, som en virksomhed kan iværksætte. Virksomheden kan afholde generelle kurser om virksomhedens retningslinjer, politikker og procedurer. Hvis virksomheden er udelukket for overtrædelse af konkurrenceloven, kan det tilmed være relevant at afholde kurser om konkurrencereglerne.

Relevant og tilstrækkelig dokumentation for medarbejderkursus indebærer, at virksomheden både indsender procesdokumentation og initiativdokumentation.

Procesdokumentation for medarbejderkursus kan fx være:

Mødereferater eller mailkorrespondancer, som beskriver:

- Formålet bag medarbejderkurset, herunder hvorfor det anses som en relevant foranstaltning til at imødegå årsagen til udelukkelse.
- Hvad der konkret er blevet besluttet i forhold til medarbejderkurserne – fx hvor ofte det skal afholdes, hvem skal afholde det og for hvem.
- Hvem der har besluttet, at der skal afholdes medarbejderkurser, og hvornår beslutningen er truffet.

Initiativdokumentation for medarbejderkursus kan fx være:

- Liste over kursusdeltagere
- Oversigt over undervisningsdage (både afholdte og fremtidige undervisningsdage)
- Undervisningsmateriale, fx i form af PowerPoint-præsentationer, øvelsesopgaver m.m.
- Testmateriale, herunder gennemførselsprocent af test
- Medarbejdernes aggregerede testresultater
- Nyhedsbreve, der orienterer medarbejderne om formålet med undervisningen, samt påmindelser om besvarelse af test.

Boks 5.2
Eksempel**Dokumentation for whistleblower-ordning**

En whistleblower-ordning er et eksempel på en foranstaltning, som en virksomhed kan iværksætte med det formål at sikre, at medarbejdere, der oplever mistænkelige forhold eller konkrete brud på procedurer, på fortrolig og anonym vis kan gøre opmærksom herpå.

Procesdokumentation for en whistleblower-ordning kan fx være:

Referater fra møder eller mailkorrespondancer, som beskriver:

- Hvem der har truffet beslutning om etableringen af whistleblower-ordningen og hvornår.
- Hvad der er formålet med ordningen, herunder hvorfor ordningen anses som et relevant tiltag til at imødegå årsagen til udelukkelse.

Initiativdokumentation for whistleblower-ordning kan fx være:

- En dybdegående beskrivelse af selve whistleblower-ordningen, herunder hvem der kan indberette, hvem der har adgang til indberetningerne og en plan for, hvordan der følges op på henvendelserne m.m.
- Dokumentation for, at whistleblower-ordningen er implementeret og forankret i virksomheden, kan bestå af en orienteringsmail til medarbejderne om ordningen eller oplysninger om antallet af henvendelser til whistleblower-ordningen.
- Redegørelse for håndteringen af konkrete henvendelser, herunder hvad de angik, hvordan de blev håndteret, og hvad der blev resultatet, samt hvorvidt det har ført til afskedigelser, tilretning af politikker, advarsler mv.

Boks 5.3
Eksempel**Dokumentation for indgåelse af fast aftale med vikarbureau**

Fast aftale med et vikarbureau er et eksempel på et tiltag, som en virksomhed kan iværksætte. Det kan fx være i tilfælde af, at virksomheden er omfattet af udelukkelsesgrunden mislighold af kontrakt, fordi leverandøren er skyld i for sen eller mangelfuld levering som følge af et højt sygefravær blandt medarbejderne.

Procesdokumentation for indgåelse af fast aftale med vikarbureau kan fx være:

Mødereferater eller mailkorrespondancer, som beskriver:

- Hvem der har truffet beslutningen om at indgå en fast aftale med vikarbureau og hvornår.
- Hvad formålet med indgåelsen af aftalen er, herunder hvordan denne foranstaltning kan imødegå årsagen til udelukkelse.

Initiativdokumentation for indgåelse af fast aftale med vikarbureau kan fx være:

- Den indgåede kontrakt med vikarbureauet, hvoraf det fremgår, hvad der konkret er aftalt.
- For at dokumentere at virksomheden trækker på aftalen med vikarbureauet, kan denne indsende en oversigt over, hvilke konkrete opgaver der er udført af vikarer, herunder vikarens navn og tidspunkt for udførelse.

**Boks 5.4
Eksempel****Dokumentation for compliance-foreanstaltninger**

Virksomheden kan udarbejde en compliance-politik, der indeholder retningslinjer gældende for alle ansatte i virksomheden. Compliance-politikken kan fx beskrive gældende retningslinjer til forebyggelse af korruption, konkurrencefordrejende aftaler eller hvidvask. Hvad der er relevant i compliance-politikken, afhænger af den konkrete udelukkelsesgrund samt grovheden af og de særlige omstændigheder omkring overtrædelsen eller forsømmelsen.

Procesdokumentation for compliance-politik kan fx være:

- Dokumenter, der beskriver det drøftede i relation til compliance-politikken, herunder hvad formålet med politikken er. Dette kan bl.a. dokumenteres ved mailkorrespondancer og referater fra møder eller workshops

Initiativdokumentation for compliance-politik kan fx være:

- Den udarbejdede compliance-politik.
- Som dokumentation for, at compliance-politikken er forankret i virksomheden, kan undervisningsmateriale og gennemførselsprocenter af test omhandlende compliance-politikken vedlægges.
- Årshjul, der viser løbende kontrol og monitorering af virksomhedens risikoområder.
- Ansættelseskontrakter, hvor compliance-politikken udgør et element, således at medarbejdere forpligter sig til at overholde politikken. Dokumentation herfor kan være indsendelse af en ansættelseskontrakt.

For at sikre at virksomhedens retningslinjer, processer og procedurer er i overensstemmelse med gældende lovgivning, kan virksomheden udpege en eller flere personer (compliance officers), som er ansvarlige herfor.

Procesdokumentation for udnævnelse af compliance officer kan fx være:

- Mailkorrespondancer og mødereferater, der beskriver, hvem der har besluttet, at virksomheden skal have en compliance officer, hvornår det er blevet besluttet, samt hvilke overvejelser der ligger bag udnævnelsen af en officer.

Initiativdokumentation for udnævnelse af compliance officer kan fx være:

- En log-oversigt, der beskriver, hvilke konkrete initiativer compliance officeren har gennemført samt resultaterne heraf.

Ledelsesengagementet i compliance-indsatsen kan dokumenteres via oplysninger om, hvor højt i ledeshierarkiet indsatsen er forankret, og hvorvidt forankringen er sket på alle ledelsesniveauer i virksomheden, og hvordan der løbende følges op herpå i ledelsen. Ledelsesengagementet og -forankringen kan fx demonstreres ved gennemførsel af årlige lederdage, hvor compliance-programmet gennemgås, eller ved, at virksomhedens ledere holder oplæg for medarbejderne om programmet. Dokumentation for tiltagene kan fx være deltagerlister, oplægsmaterialer, referat af diskussioner og spørgsmål m.m.

**Boks 5.5
Eksempel****Dokumentation for afrapporterings- og kontrolsystemer**

Implementering af interne afrapporterings- og kontrolsystemer er et eksempel på en foranstaltning, som en virksomhed kan iværksætte med formålet om effektivt at forebygge yderligere forekomster af den ukorrekte adfærd.

Procesdokumentation for afrapporterings- og kontrolsystemer kan fx være:

- Mailkorrespondancer og mødereferater, der viser, hvem der har besluttet, at virksomheden skal have (nye/reviderede) afrapporterings- og kontrolsystemer, hvornår det er blevet besluttet, samt hvilke overvejelser og valg virksomheden har truffet i forhold til systemernes opsætning.
- Dokumentation for resultaterne af den gennemførte afrapportering og kontrol.

Initiativdokumentation for afrapporterings- og kontrolsystemer kan fx være:

- Redegørelse, der beskriver det pågældende systems tekniske opsætning. Redegørelsen kan indeholde de områder/enheder i virksomheden, som systemet afdækker, samt en beskrivelse af de konkrete funktioner indeholdt i systemet, fx et to-trins princip ved godkendelse af betalinger.
- Eksempler på interne nyhedsbreve, der orienterer medarbejderne om de nye systemer.
- Kursuslister og -materiale anvendt ved undervisning af medarbejdere i, hvordan systemerne skal anvendes, og hvilket ansvar den enkelte medarbejder har for at følge processerne i systemet.

**Boks 5.6
Eksempel****Dokumentation for afbrydelse af ansættelsesforhold og relevant reorganisering af medarbejdere**

Som en passende personalemæssig foranstaltning kan virksomheden afbryde ansættelsesforhold med involverede medarbejdere og/eller foretage en relevant reorganisering af medarbejdere.

Dokumentation for, at virksomheden har afskediget relevante medarbejdere, kan være et skriftligt dokument, eksempelvis fratrædelsesaftalen, hvoraf dato samt arbejdsgivers og medarbejderens underskrift fremgår. Dokumentation for spærring af adgangskort kan ligeledes indgives.

Procesdokumentation for relevant reorganisering af medarbejdere kan fx være:

- Mødereferater og mailkorrespondancer, der viser, hvem der har besluttet at foretage en reorganisering af medarbejdere, hvornår det er blevet besluttet, samt overvejelser om, hvordan reorganiseringen er egnet til at forebygge fremtidige overtrædelser eller forsømmelser.

Initiativdokumentation for relevant reorganisering af medarbejdere kan fx være:

- Vedlæggelse af en ny organisationsstruktur
- Vedlæggelse af en ændret jobbeskrivelse for medarbejderen involveret i overtrædelser eller forsømmelser, som forklarer, hvilke opgaver medarbejderen nu varetager, og hvilke opgaver medarbejderen ikke længere varetager.

5.4 Dokumentation for at virksomheden ikke er omfattet af en udelukkelsesgrund

I særlige situationer vil det være muligt for en virksomhed at dokumentere sin pålidelighed ved at indsende dokumentation for, at virksomheden ikke (længere) er omfattet af udelukkelsesgrunden. Der kan fx være en situation, hvor virksomheden har afviklet ubetalt forfalden gæld efter afleveringen af ESPD'et. Hvis der i dette tilfælde foreligger dokumentation for, at virksomheden har betalt sin forfaldne gæld, kan virksomheden fremsende dette til ordregiveren som dokumentation for pålidelighed.

Generelt gælder, at virksomheden skal søge dialog med ordregiver, hvis virksomheden er uenig i udelukkelsen. Virksomheden kan klage til Klagenævnet for Udbud over ordregivers udelukkelse, og klagenævnet tager herefter stilling til, om udelukkelsen er korrekt eller ej.

Boks 5.7 Eksempel

Dokumentation for betaling af forfalden gæld til det offentlige

Ordregiver skal jf. udbudslovens § 135, stk. 3, udelukke en virksomhed, der har ubetalt forfalden gæld på 100.000 kr. eller derover til offentlige myndigheder.

Som dokumentation for, at virksomheden ikke længere er omfattet af førromtalte udelukkelsesgrund, kan virksomheden dokumentere, at denne har betalt sin forfaldne gæld til det offentlige ved at fremvise en betalingsoverførsel.

5.5 Kan en pålidelighedsvurdering trækkes tilbage?

Ordregivers vurdering af en virksomheds dokumentation for pålidelighed er som nævnt et øjebliksbillede og kan som sådan ikke trækkes tilbage. Der kan imidlertid opstå situationer, hvor ordregiver og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har vurderet, at virksomheden er pålidelig, på baggrund af den indsendte dokumentation, men hvor virksomheden fx efterfølgende:

1. Ikke lever op til den indleverede dokumentation, fx ved at tilbagerulle ellers iværksatte foranstaltninger
2. Har afgivet urigtige oplysninger i forbindelse med den indsendte dokumentation
3. Har foretaget nye handlinger, der kan føre til udelukkelse (enten i form af en frivillig eller obligatorisk udelukkelse).

Hvis en eller flere sådanne situationer forekommer, vil der principielt være tale om en ny udelukkelsessituation, hvor ordregiver skal udelukke virksomheden på ny. Dermed opnår virksomheden også ret til igen at dokumentere sin pålidelighed.

Konsekvenserne ved at foretage de ovenfor oplistede handlinger kan være betydelige:

Ad 1) Hvis virksomheden efter en positiv pålidelighedsvurdering eksempelvis tilbageruller foranstaltninger, som var iværksat for at forebygge yderligere overtrædelser, vil virksomheden ikke længere være pålidelig, da der vil være risiko for, at virksomheden kan gentage overtrædelser. Konsekvensen heraf kan være, at ordregiver atter udelukker virksomheden på baggrund af den eksisterende udelukkelsesgrund.

Ad 2) Hvis virksomheden bevidst afgiver urigtige oplysninger i forbindelse med sin dokumentation af pålidelighed, vil ordregiver atter kunne udelukke virksomheden. Derudover kan ordregiver udelukke virksomheden på baggrund af den obligatoriske udelukkelsesgrund om integritet. At afgive urigtige oplysninger til ordregiver og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen vil med stor sandsynlighed blive anset som en forsømmelse, som sår tvivl om virksomhedens integritet. En sådan situation vil udløse en ny udelukkelsesgrund, som ordregiver skal udelukke virksomheden på baggrund af.

Ad 3) Hvis virksomheden i en kontraktperiode foretager en ny overtrædelse af obligatoriske eller frivillige udelukkelsesgrunde, bliver virksomheden udelukket.

For alle tre situationer gælder, at hvis virksomheden udelukkes, får denne på ny mulighed for at dokumentere sin pålidelighed. Processen med indhentelse af en vejledende udtalelse fra Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen sættes dermed i gang på ny.

I situationer, hvor en udelukkelse er baseret på en virksomheds manglende overholdelse af foranstaltninger, der i et tidligere udbud har haft til formål at dokumentere pålidelighed, vil Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen kunne tillægge dette særlig vægt i en ny vejledende udtalelse.

Det vil som udgangspunkt heller ikke have nogen effekt, hvis Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen trækker sin vejledende udtalelse tilbage på baggrund af en af ovenstående situationer. Det er ordregiver, som træffer den endelige beslutning om en virksomheds pålidelighed, og derfor også ordregiver, som beslutter, hvorvidt virksomheden atter skal udelukkes.
